

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
VARSTVO MATERINSTVA

Ljubljana, junij 2005

KATJA HROVAT

IZJAVA

Študentka Katja Hrovat izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Borut Stražišar in dovolim objavo diplomskega dela na spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 07.06.2005

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1. Varstvo materinstva	2
2. Varstvo materinstva v času nosečnosti	3
2.1. Škodljiva dela	3
2.1.1. Delo v pisarni	4
2.1.2. Delo v proizvodnji	4
2.2. Delo v času nosečnosti	5
3. Varstvo materinstva po porodu	6
3.1. Pravica do starševskega dopusta	7
3.1.1. Porodniški dopust	8
3.1.2. Očetovski dopust	9
3.1.3. Dopust za nego in varstvo otroka	10
3.1.4. Posvojiteljski dopust	11
3.2. Pravica do starševskega nadomestila	12
3.3. Pravica do družinskih prejemkov	15
3.3.1. Starševski dodatek	15
3.3.2. Pomoč ob rojstvu otroka	17
3.3.3. Otroški dodatek	19
3.3.4. Dodatek za veliko družino	21
3.3.5. Dodatek za nego otroka	22
3.3.6. Delno plačilo za izgubljen dohodek	22
4. Varstvo materinstva po preteku porodniškega dopusta	24
4.1. Delovni čas in odsotnost z dela	25
4.2. Varstvo doječih mater	26
4.3. Varstvo mater s predšolskimi otroki	27
4.4. Varstvo mater s težje bolnimi oziroma prizadetimi otroki	28
5. Vpliv materinstva na zaposlitev	29
5.1. Kršenje pravic mater	29
5.2. Spolna diskriminacija	32
5.2.1. Kršenje pravice samostojnega odločanja o rojstvu otrok	34
5.3. Ovire v karieri mater	35
SKLEP	36
LITERATURA	38
VIRI	40

KAZALO TABEL

Tabela 1: Povprečno mesečno število staršev, ki so koristili dopust za nego in varstvo otroka	11
Tabela 2: Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega nadomestila	13
Tabela 3: Povprečno mesečno število upravičencev do očetovskega nadomestila	14
Tabela 4: Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega dodatka	16
Tabela 5: Povprečno mesečno število upravičencev do pomoči ob rojstvu otroka	18
Tabela 6: Znesek otroškega dodatka glede na posamezne dohodkovne razrede	20
Tabela 7: Povprečno mesečno število upravičencev do dodatka za veliko družino	21
Tabela 8: Povprečno mesečno število upravičencev do delnega plačila za izgubljen dohodek	23

KAZALO SLIK

Slika 1: Število upravičencev do starševskega nadomestila po mesecih od januarja do decembra v letu 2004	13
Slika 2: Število upravičencev do starševskega dodatka po mesecih od januarja do decembra v letu 2004	17
Slika 3: Število upravičencev do pomoči ob rojstvu otroka po mesecih od januarja do decembra v letu 2004	18
Slika 4: Število upravičencev do delnega plačila za izgubljen dohodek po mesecih od januarja do decembra v letu 2004	23

UVOD

Ljudje se iščemo na različnih področjih življenja, za večino pa sta prav družina in delo najbolj pomembna. Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja je danes težavno predvsem za matere. Ženske si vse bolj želijo uravnovešenega in kakovostnega življenja, pri čemer se jim nenehno postavlja vprašanje, kako doseči ravnovesje med lastnimi cilji in zahtevami okolja. Večina jih težavo dvojne obremenjenosti doživlja kot osebni problem. Ker na moške družba gleda drugače kot na ženske, se te še vedno prepogosto sprašujejo, ali sploh imajo pravico uresničiti svoje vizije in cilje. V ospredje se namreč vedno bolj postavlja konkurenca v poslovnem svetu, po drugi strani pa je pomembna tudi družina in skrb zanjo. Kljub vsem problemom, s katerimi se ubadajo ženske, pa je predvsem v zadnjem času zaslediti večjo finančno neodvisnost žensk.

Ustavna ureditev zagotavlja posebno varstvo žensk. To varstvo se, med drugim, izvaja tako, kot to predvideva delovna zakonodaja. Ta po eni strani določa splošno varstvo pri delu, ki zajema vse osebe v delovnem razmerju, po drugi strani pa tudi posebno varstvo za nekatere kategorije delavcev, med njimi tudi za ženske. Potreba po posebnem varstvu zaposlenih žensk izhaja iz priznavanja posebne družbene vloge žensk v biološki reprodukciji ter iz prepričanja, da zagotavljanje posebnega varstva žensk vpliva tudi na ustvarjanje vedno bolj humanih delovnih razmer za vse delavce, ne le za ženske. Posebno varstvo žensk obsega absolutno prepoved določenih težkih fizičnih del, prepoved določenih del nosečim delavkam, prepoved nadurnega in nočnega dela ter varstvo v zvezi z nosečnostjo, porodom in materinstvom.

S svojim diplomskim delom želim predstaviti varstvo materinstva v Sloveniji, ki je v zadnjih časih vse prej kot pa cenjeno in spodbujano. Ravno obratno, ženske se odločajo za materinstvo v kasnejših letih ali pa se sploh ne in se tako posvetijo svoji karieri, ki pa v veliko primerih ni omogočena ženskam, ki imajo oziroma želijo imeti otroke.

Celotno diplomsko nalogo sem razdelila na štiri sklope. Začela sem z varstvom materinstva med nosečnostjo. V tem delu sem predstavila, kako so zavarovane noseče delavke. Zakoni jih varujejo pred težkim fizičnim delom. Kot rešitev tega problema je prerazporeditev delavke na drugo delovno mesto, tako kot je določeno z zakonom. Delavke so zaščitene tudi pred nadurnim in nočnim delom ter pred prenehanjem pogodbe o delovnem razmerju.

V drugem sklopu sem zajela varstvo materinstva po porodu. V tem sklopu sem predstavila pravice staršev. Starši imajo pravico do starševskega dopusta. Med starševskim dopustom so upravičeni do starševskega nadomestila. Kot tretja pravica pa je pravica do družinskih prejemkov. Vsako od teh treh pravic sem razčlenila in tudi podrobno opisala. Pravice sem podkrepila tudi s podatki iz prejšnjih let. Starši so tudi v času po porodu zaščiteni pred prenehanjem pogodbe o delovnem razmerju.

V nadaljevanju diplomske naloge sem se osredotočila na varstvo materinstva po preteku porodniškega dopusta. V tem delu sem predstavila možnost polovičnega oziroma krajšega delovnega časa, varstvo doječih mater, ki predstavlja novost v zakonu, in varstvo mater s predšolskimi otroki ter mater s težje bolnimi oziroma prizadetimi otroki. Prav tako sem v tem delu predstavila varstvo pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi.

Zadnji sklop diplomske naloge je vpliv materinstva na zaposlitev. Vemo, da so nosečnice in matere večkrat diskriminirane. Kršene so jim tudi pravice, med njimi tudi ustavne pravice, kot je pravica samostojnega odločanja o varstvu otrok. Ta pravica je ženskam večkrat kršena s strani delodajalcev. Otroci pa pogosto predstavljajo tudi oviro v karieri matere.

1. Varstvo materinstva

Z namenom preprečiti diskriminacijo zaradi starševstva in omogočiti staršem usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, novi Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002) vsebuje določila o posebnem varstvu delavcev in delavk zaradi nosečnosti in starševstva. Zakon o delovnem razmerju (2002) jim daje pravico do posebnega varstva v delovnem razmerju, v primeru spora v zvezi z uveljavljanjem posebnega varstva zaradi nosečnosti in starševstva pa je dokazno breme na strani delodajalca.

Zakon o delovnem razmerju (2002) tudi določa, da v času trajanja delovnega razmerja delodajalec ne sme zahtevati ali iskati kakršnihkoli podatkov o nosečnosti delavke, razen če zaradi uveljavljanja pravic v času nosečnosti to sama dovoli. Zakon tudi določa, da delavka v času nosečnosti in ves čas, ko doji otroka, ne sme opravljati nadurnega in nočnega dela ali dela, ki je zanjo in za otroka škodljivo. Prav tako delodajalec ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi v času, ko je delavka noseča, ko doji otroka in v času, ko koristi starševski dopust v obliki polne odsotnosti z dela. Pravilnik o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki

so pred kratkim rodile ter doječih delavk (2003) v 7. členu pravi, da ima delavka pravico do plačane odsotnosti z dela za čas tistih preventivnih pregledov v zvezi z nosečnostjo, porodom in dojenjem, ki jih ni mogoče opraviti izven rednega delovnega časa. Država varuje družino, materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere (Ustava Republike Slovenije, 1991, 53. člen).

Varstvo materinstva sem razdelila na tri sklope: varstvo materinstva v času nosečnosti, varstvo materinstva po porodu in varstvo materinstva po preteku porodniškega dopusta. Vsak sklop bom v nadaljevanju predstavila v enakem vrstnem redu, kot sem sklope zgoraj navedla.

2. Varstvo materinstva v času nosečnosti

Materinstvo in otroci sta tako pomembni ter občutljivi družbeni vrednoti, da potrebujeta posebno varstvo. Varstvo je mogoče na različnih mestih in v različnih oblikah. Med najpomembnejšimi je gotovo varstvo materinstva ter delavcev, ki skrbijo za otroke, na delovnem mestu oziroma v okviru delovnega razmerja. To varstvo je urejeno z Zakonom o delovnih razmerjih (2002), in sicer s 187. členom, ki v prvem odstavku pravi: »Delavci imajo zaradi nosečnosti in starševstva pravico do posebnega varstva v delovnem razmerju.« Varstvo je potrebno med nosečnostjo, pred in po porodu oziroma v najzgodnejšem obdobju otrokovega življenja. Najprej se bom osredotočila na varstvo med nosečnostjo.

2.1. Škodljiva dela

Nosečnost je normalen del življenja in ni bolezen. Veliko žensk med nosečnostjo dela in nekatere se vrnejo na delo, ko še dojijo. Ker na delovnem mestu obstajajo določene obremenitve in škodljivosti, ki lahko ogrozijo zdravje noseče ženske in njenega otroka, je potrebno te delavke posebej zaščititi.

Ko ženska zanosi, jo pričnejo skrbeti stvari, na katere prej morda ni niti pomislila. Na primer, ali je njeno delo v službi varno, če presedi za računalnikom vseh 8 ur. Kaj pa če 8 ur stoji? Nosečnice ne smejo opravljati del, ki lahko škodljivo in s povečano nevarnostjo vplivajo na njihovo zdravje in psihofizične sposobnosti.

Zakon o varnosti in zdravju pri delu (1999) v 23. členu določa, da mora delodajalec delavce seznanimi o vrstah nevarnosti na delovnem mestu ter o

varnostnih ukrepih, potrebnih za preprečevanje nevarnosti in zmanjšanje škodljivih posledic. Delodajalec mora poskrbeti za obveščenost nosečih delavk in drugih skupin delavcev o rezultatih ocenjevanja tveganja ter o ukrepih, ki jih delodajalec sprejme, za varnost in zdravje teh delavcev pri delu.

Prav tako v 3. členu Pravilnika o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile ter doječih delavk (2003) opozarjajo, da mora delodajalec za vsa dela, pri katerih obstaja tveganje za izpostavljenost dejavnikom, ki lahko negativno vplivajo na zdravje nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile, ter doječih delavk, v okviru ocene tveganja oceniti vrsto, stopnjo in trajanje izpostavljenosti, oceniti vrsto in stopnjo tveganja za poškodbe in zdravstvene okvare in določiti ter izvesti ustrezne varnostne ukrepe. V Prilogi 1 je prikazan seznam škodljivosti in obremenitev ter kdaj le te predstavljajo tveganje za nosečnico, otroka ali doječo mater.

2.1.1. Delo v pisarni

Vsi vemo, da računalniški zasloni, tako kot vse naprave z video zasloni, sevajo. Mnogi menijo, da je elektromagnetno polje tudi biološko aktivno, vendar do sedaj še niso odkrili mehanizma, ki bi lahko pojasnil povezavo med elektromagnetnim poljem in biološkimi učinki. Do sedaj ni bilo ugotovljeno, da bi nosečnici zaradi sevanja enega računalnika, pa čeprav dela za njim vseh 8 delovnih ur, grozil spontan splav ali prezgodnji porod, niti niso opazili zmanjšane porodne teže novorojenčka. Radiostezisti trdijo, da je po njihovih meritvah sevanje računalnika res majhno, vendar pa se močno poveča tam, kjer je računalnikov veliko (Je nosečnica varna na delovnem mestu?, 2001, str. 47). Vendar nosečnicam, ki delajo pred zaslonom do 20 ur na teden, ni potrebno skrbeti. V primeru, da delajo dlje časa, pa lahko zmanjšajo sevanje tako, da ne sedijo za zaslonom nekoga drugega, saj je za zaslonom sevanje veliko večje. Kljub sevanju, pa poškodb niso dokazali.

2.1.2. Delo v proizvodnji

Če je nosečnica zaposlena v proizvodnji, je vse odvisno od njenega dela, izdelkov in tega, kako vestno jo delodajalec zaščiti. Čeprav vsaka zdrava nosečnica lahko opravlja svoje delo, pa nekateri poklici tudi zdravo nosečnico preobremenjujejo in izčrpavajo, zato zdravniki priporočajo premestitev na ustreznije delovno mesto. Takšna delovna mesta so tista, ki se jih opravlja samo stoje (delo prodajalke),

dela, pri katerih je treba dvigovati težka bremena ali pa bremena kar naprej premikati z gibi vrtenja telesa (delo v skladiščih ali za tekočem trakom), pa tudi dela, pri katerih je nosečnica v neprestanem stiku z nevarnimi kemikalijami. Prav tako je nevarno delo učiteljice in vzgojiteljice v vrtcu, ki so v stiku z majhnimi otroki, saj obstaja veliko večja verjetnost, da se okužijo z otroškimi boleznimi, proti katerim niso bile cepljene oziroma jih niso prebolele (na primer rdečke). Za nosečnice je lahko zelo nevarno tudi delo v mesariji oziroma delo s surovim mesom, pa tudi vse delo z živalmi, saj lahko pride do okužbe s toksoplazmozo, če s tem še ni okužena. Pri delu v fotografskem laboratoriju, z umetniškimi barvami, v frizerskem salonu, v kemični čistilnici, v lakirnicah, v rastlinjaki in drevesnicah ter podobno je nosečnica lahko izpostavljena različnim strupom, zato je dobro, da se o tem posvetuje s svojim zdravnikom (Je nosečnica varna na delovnem mestu?, 2001, str. 48).

2.2. Delo v času nosečnosti

Če nosečnica dela na delovnem mestu, ki lahko škodljivo in s povečano nevarnostjo vpliva na zdravje in psihofizične sposobnosti nosečnice, je po Zakonu o delovnih razmerjih določeno, da je delodajalec delavki dolžan zagotoviti drugo delovno mesto, ki zdravju nosečnice ni nevarno (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 189. člen). V primeru prerazporeditve ima delavka pravico do plače, ki jo je prejela na prejšnjem delovnem mestu, oziroma do plače na novem delovnem mestu, če je le ta za delavko ugodnejša. V primeru, da delodajalec delavke ne more prerazporediti na ustrezno delovno mesto, ji je dolžan zagotoviti nadomestilo plače za ves čas, ko je delavka odsotna z dela zaradi tega razloga. V času nosečnosti ter še eno leto po porodu oziroma ves čas dojenja otroka zakon delavkam zagotavlja varstvo v zvezi z nočnim in nadurnim delom, saj ga v tem času, če iz ocene tveganja zaradi takega dela izhaja nevarnost za njeno zdravje ali zdravje otrok, ne sme opravljati.

Zakon o delovnih razmerjih (2002) staršem zagotavlja še posebno varstvo pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi. Delodajalec ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi delavki, ki je zaposlena za nedoločen čas, oziroma delovno razmerje zaradi odpovedi delodajalca ne sme prenehati v času nosečnosti, ves čas, ko doji otroka ter v času izrabe starševskega dopusta v obliki polne odsotnosti z dela.

Kaj pa storiti v primeru, ko delodajalec ne ve za nosečnost delavke in ji izreče odpoved? Tudi v tem primeru velja zgoraj navedeno posebno varstvo pred odpovedjo, vendar le, če se o nosečnosti takoj obvesti delodajalca in se mu

predloži zdravniško potrdilo, razen v primeru ovir, ki niso nastale po krivdi delavke. V primeru teh ovir je potrebno obvestiti delodajalca takoj po prenehanju le teh (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 115. člen).

Nosečnost in odsotnost z dela zaradi porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka ne smeta biti kriterij za določanje presežnih delavcev (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 100. člen). Vendar to ne pomeni, da delavka v času nosečnosti in v času odsotnosti z dela zaradi porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka ne more postati presežni delavec, pač pa pomeni, da začne šestmesečni odpovedni rok teči šele z dnem vrnitve na delo.

3. Varstvo materinstva po porodu

Zakon o delovnih razmerjih (2002) podrobneje opredeljuje pravice delavk zaradi nosečnosti, poroda ter nege in varstva otroka po porodu. Ko mati oziroma delavka izkoristi porodniški dopust, ima možnost, da izkoristi tudi dopust za nego in varstvo otroka. Dopust za nego in varstvo otroka pomeni nadaljevanje porodniškega dopusta, ker pa dopust za nego in varstvo otroka ni namenjen izključno materi, ga lahko izkoristi tudi otrokov oče, vendar pod pogoji, ki jih določa zakon. Starše prav tako ščiti 54. člen Ustave Republike Slovenije (1991), ki pravi, da imajo starši pravico in dolžnost vzdrževati, izobraževati in vzgajati svoje otroke.

Delavka oziroma mati je v svoji funkciji materinstva zaščiten, kajti za ta čas se ji priznava pravica do polnega nadomestila za čas odsotnosti z dela (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 192. člen). Plačan porodniški dopust ter dopust za nego in varstvo otroka je ukrep, ki prispeva k usklajevanju ekonomske in starševske funkcije posameznika. Pravica do dopusta ima že sama po sebi velik pomen za matere in družine nasploh, toda največkrat sta trajanje pravice do denarnega nadomestila in njegova višina tista, ki odločilno vplivata na čas, ki ga mati ali oče dejansko preživi doma z novorojenim otrokom, oziroma na čas odsotnosti z dela (prekinitve zaposlitve). To je tudi razumljivo, saj nadomestilo družini zagotavlja dohodke v času, ko se eden izmed staršev posveča negi, vzgoji in varstvu otroka. Plačan dopust ima torej pomemben ekonomski učinek tako za družbo kot za družino.

Zakon o delovnih razmerjih (2002) pravi, da se začasna odsotnost z dela zaradi izrabe starševskega dopusta po predpisih o starševstvu ne more šteti kot utemeljen razlog za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi (89. člen) in prav tako ne

sme biti kriterij za določanje presežnih delavcev (100. člen). Delodajalec staršem ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi v času, ko izrabljajo starševski dopust v obliki polne odsotnosti z dela. Kot Prilogo 2 sem uvrstila podatke o družinskih prejemkih in starševskem nadomestilu v Upravni enoti Trebnje v letu 2003.

3.1. Pravica do starševskega dopusta

Starševski dopust zajema različne vrste dopusta, vsem pa je skupno, da je to pravica do odsotnosti z dela zaradi poroda oziroma nege in varstva otroka tiste osebe, ki otroka dejansko neguje in varuje. Pojem starševski dopust je v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) opredeljen kot pravica do odsotnosti z dela zaradi poroda oziroma nege in varstva otroka, ki jo morajo zaposlenim osebam zagotoviti delodajalci. Starševski dopust je določen v koledarskih dnevih za polno odsotnost z dela (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 19. člen). Pravico do starševskega dopusta imajo starši ali druge osebe, če so zavarovanci po tem zakonu. Zavarovanci za starševsko varstvo so (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 6. člen):

1. zaposleni na območju Republike Slovenije,
2. izvoljeni ali imenovani nosilci javne in druge funkcije v organih zakonodajne, izvršilne ali sodne oblasti v Republiki Sloveniji ali v organih lokalne samouprave, če prejemajo za to funkcijo plačo,
3. tujci, ki so na območju Republike Slovenije zaposleni pri mednarodnih organizacijah in ustanovah, tujih diplomatskih in konzularnih predstavništvih, če je tako zavarovanje določeno z mednarodnim sporazumom,
4. samozaposleni,
5. kmetje,
6. vrhunski športniki in šahisti,
7. brezposelne osebe, ki prejemajo denarno nadomestilo od Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje,
8. osebe, ki prejemajo nadomestilo med začasno zadržanostjo od dela od Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije po predpisih, ki urejajo zdravstveno zavarovanje,
9. osebe, ki so na prestajanju kazni,
10. osebe, ki prejemajo starševsko nadomestilo po tem zakonu.

Starševski dopust se deli na porodniški dopust, očetovski dopust, dopust za nego in varstvo otroka in posvojiteljski dopust. V naslednjih točkah bom predstavila vsakega posebej.

3.1.1. Porodniški dopust

Porodniški dopust je dopust, ki je namenjen pripravi na porod ter negi in varstvu otroka takoj po porodu. Izvirno pravico do porodniškega dopusta ima otrokova mati, izvedeno pa oče, druga oseba ali eden od starih staršev otroka. Porodniški dopust traja 105 dni in se izrabi v strnjenem nizu v obliki polne odsotnosti z dela. Mati mora nastopiti porodniški dopust 28 dni pred predvidenim datumom poroda, ki ga določi ginekolog. V primeru, da bi zaradi zdravstvenih razlogov povezanih z nosečnostjo mati morala biti odsotna z dela, mora nastopiti porodniški dopust 42 dni pred predvidenim datumom poroda, vendar je skupno trajanje porodniškega dopusta v vsakem primeru 105 dni (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 19. člen).

Če mati ne nastopi porodniškega dopusta 28 oziroma 42 dni pred datumom poroda, neizrabljenega dela ne more izrabiti po otrokovem rojstvu, razen v primeru, če je porod nastopil pred predvidenim datumom (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 19. člen). Če mati na dan poroda še ni nastopila porodniškega dopusta, nastopi porodniški dopust z dnem rojstva otroka. V tem primeru je mati dolžna obvestiti delodajalca o porodu v roku 3 dni po rojstvu otroka, razen če njeno zdravstveno stanje tega ne dopušča. Če mati sklepa delovno razmerje v 58 dneh pred predvidenim datumom poroda, mora delodajalca obvestiti o nastopu porodniškega dopusta ob sklenitvi delovnega razmerja (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 22. člen).

Če mati rodi mrtvega otroka, ima pravico do porodniškega dopusta še 42 dni od dneva poroda. Če otrok umre v času, ko mati že koristi porodniški dopust, ima pravico do izrabe porodniškega dopusta še toliko časa, da bo skupno število dni izrabljenega porodniškega dopusta od rojstva otroka najmanj 42 dni, vendar ji po smrti otroka pripada največ 10 dni porodniškega dopusta (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 12. člen).

Kadar mati otroka ob rojstvu oziroma po rojstvu zapusti, ima pravico do porodniškega dopusta še 42 dni od dneva poroda. Če pa mati zapusti otroka v času porodniškega dopusta, pa je že izrabila 42 dni porodniškega dopusta, nima več pravice do porodniškega dopusta od naslednjega dne, ko je zapustila otroka (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 18. člen). V primeru, ko mati umre, zapusti otroka ali je trajno oziroma začasno nesposobna za samostojno življenje in delo, ima pravico do porodniškega dopusta oče oziroma druga oseba (po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) je

to oseba, ki neguje in varuje otroka), vendar le v obsegu kot ga ima mati, zmanjšanjem za toliko dni, kolikor je mati to pravico že izrabila, najmanj pa za 28 dni. Oče ali druga oseba mora obvestiti delodajalca o izrabi porodniškega dopusta najkasneje v 3 dneh od nastopa razloga za izrabo porodniškega dopusta.

Pravico do porodniškega dopusta ima v soglasju z materjo tudi oče otroka v primerih, ko rodi otroka mati, ki je mlajša od 18 let in ima status vajeke, učenke, dijakinje oziroma študentke. V tem primeru porodniški dopust traja 77 dni in se skrajša še za toliko dni, kolikor je otrok star, ko oče nastopi porodniški dopust. Oče ima pravico do porodniškega dopusta, če dejansko neguje in varuje otroka (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 20. člen).

Pod Prilogo 3 sem priložila obrazec S-1/1 za uveljavitev pravice do porodniškega dopusta, pod Prilogo 4 pa obrazec S-1/1-0 za uveljavitev pravice do porodniškega dopusta očeta, druge osebe ali enega od starih staršev otroka. Z obema obrazcema se pravice uveljavlja na centru za socialno delo.

3.1.2. Očetovski dopust

Novost predstavlja očetovski dopust, ki je za razliko od izvirne pravice matere do porodniškega dopusta neprenosljiva pravica. Očetovski dopust je dopust, ki je namenjen očetu, da bi že v najnežnejši otrokovi dobi skupaj z materjo sodeloval pri njegovi negi in varstvu. Pravica se je uveljavljala postopno: od 1. januarja 2003 dalje je bil uveden očetovski dopust v obsegu 15 dni, od 1. januarja 2004 45 dni in leto kasneje 90 dni v obliki polne odsotnosti z dela. Oče mora dopust v trajanju najmanj 15 dni izrabiti že v času od rojstva otroka do izteka porodniškega dopusta matere (te pravice pa ne bo imel, če koristi porodniški dopust). Preostalih 75 dni očetovskega dopusta v obliki polne odsotnosti z dela pa lahko oče koristi v času porodniškega dopusta matere, v času dopusta za nego in varstvo otroka ali do dopolnjenega 8. leta starosti, v obdobjih, za katera presodi, da je to koristno (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 25. člen).

Očetovski dopust lahko oče koristi v strnjenem nizu ali po dnevih. Če oče izrabi očetovski dopust po dnevih, se trajanje pravice določi v delovnih dnevih tako, da se mu prizna 70% pripadajočih koledarskih dni očetovskega dopusta. To pomeni da očetu za 90 koledarskih dni očetovskega dopusta pripada 63 delovnih dni očetovskega dopusta (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 19. člen). Priloga 5 predstavlja obrazec S-1/2, s katerim se uveljavlja pravica do očetovskega dopusta.

V letu 2003 je koristilo do 15 dni očetovskega dopusta z očetovskim nadomestilom 10.917 očetov, leto kasneje pa 12.667 očetov. V letu 2004 so za neplačan očetovski dopust plačali prispevke povprečno 130 upravičencem na mesec.

3.1.3. Dopust za nego in varstvo otroka

Dopust za nego in varstvo otroka je dopust, ki ga upravičenka oziroma upravičenec nastopi po poteku porodniškega dopusta in je namenjen nadaljnji negi in varstvu otroka. Pravico do dopusta za nego in varstvo otroka lahko uveljavlja eden od staršev, oba starša, pod določenimi pogoji pa tudi druga oseba. Tovrstni dopust traja 260 dni, izkoristi pa se ga lahko neposredno po preteku porodniškega dopusta. Dopust za nego in varstvo otroka se izrabi v strnjenem nizu v obliki polne ali delne odsotnosti z dela. Pod Prilogo 6 sem uvrstila obrazec S-1/3, ki je namenjen za uveljavljanje pravice do dopusta za nego in varstvo otroka.

Dopust se podaljša v primerih, če mati rodi dvojčka (podaljšanje za 90 dni), več hkrati živorojenih otrok (dodatnih 90 dni za vsakega nadaljnjega otroka), nedonošenčka (podaljšanje za toliko dni, kolikor je bila nosečnost krajša od 260 dni), otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo (podaljšanje za 90 dni) in če starša ob rojstvu otroka že varujeta in vzgajata najmanj 2 otroka v starosti do 8 let (podaljšanje za 30 dni), 3 otroke (podaljšanje za 60 dni), 4 ali več otrok (podaljšanje za 90 dni). Naštete pravice se seštevajo (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 26. člen). Torej, če mati rodi na primer dvojčke in doma varuje že 3 otroke, bo njen dopust za nego in varstvo otroka daljši za 150 dni. Del dopusta za nego in varstvo otroka v trajanju največ 75 dni lahko starša preneseta in izrabita do 8 leta otrokove starosti.

Možnost do uveljavljanja pravice imata oba starša in se v primeru, da oba želita koristiti dopust za nego in varstvo otroka, o tem dogovorita pisno, vendar pa dopusta za nego in varstvo otroka v obliki polne odsotnosti z dela ne moreta izrabljati hkrati, razen ob rojstvu 2 ali več hkrati živorojenih otrok, ob rojstvu otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, ob rojstvu otroka v primeru, ko starša že varujeta in vzgajata najmanj 2 otroka do starosti 8 let oziroma v primeru, ko varujeta in negujeta otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo. To pravico lahko uveljavljata izmenično v primeru delne odsotnosti z dela, kar pomeni, da na primer delata vsak po 4 ure. Lahko pa na primer polovico dopusta za nego in varstvo otroka koristi mati, drugo polovico pa oče (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 26. člen).

Če je motnja v telesnem ali duševnem razvoju oziroma dolgotrajna hujša bolezen otroka ugotovljena potem, ko sta se starša že vrnila na delo, po poteku dopusta za nego in varstvo otroka, otrok pa še ni dopolnil starosti 18 mesecev, ima eden od staršev pravico do dopusta za nego in varstvo otroka 90 dni od dneva priznanja pravice (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 28. člen). Pravico do daljšega dopusta za nego in varstvo otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, lahko uveljavlja eden od staršev naknadno, vendar najkasneje do 18. meseca starosti otroka, na obrazcu S-1/3-N (glej Prilogo 7), s katerim se naknadno uveljavlja pravica do dopusta za nego in varstvo otroka (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 24. člen).

Pravico do dopusta za nego in varstvo otroka ima tudi druga oseba v primeru, da starša ne koristita te pravice, oziroma tudi eden od starih staršev otroka v primerih, ko rodi otroka mati, mlajša od 18 let in ima status vajenke, učenke, dijakinje oziroma študentke (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 34. člen).

Tabela 1: Povprečno mesečno število staršev, ki so koristili dopust za nego in varstvo otroka

	2003
Povprečno mesečno število staršev	16988
Živorojeni otroci	17321

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 206.

Dopust za nego in varstvo otroka je v letu 2003 mesečno koristilo povprečno 16.988 staršev, od tega mesečno povprečno 392 očetov.

3.1.4. Posvojiteljski dopust

Posvojiteljski dopust je dopust, ki je namenjen enemu ali obema posvojiteljema, da se lahko posvojitelj oziroma posvojitelja in otrok takoj po posvojitvi v celoti posvetijo drug drugemu. Trajanje posvojiteljskega dopusta je odvisno od starosti otroka ob posvojitvi. Če je otrok ob posvojitvi star od 1 do 4 let, traja posvojiteljski dopust 150 dni, če pa je otrok star od 4 do 10 let, pa 120 dni.

Pravico do posvojiteljskega dopusta lahko koristi eden od posvojiteljev v strnjenem nizu ob polni ali delni odsotnosti z dela enega ali obeh staršev hkrati (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 37.

člen). To pravico uveljavlja z obrazcem S-1/4 (glej Prilogo 8). Posvojitelj oziroma oseba, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve v skladu s posebnim predpisom, nima pravice do posvojiteljskega dopusta, če je za tega otroka že uveljavil pravico do porodniškega dopusta, očetovskega dopusta oziroma dopusta za nego in varstvo otroka. Če je bil dopust za nego in varstvo otroka izrabljen v manjšem obsegu kot 150 ali 120 dni, se prizna dopust v tem obsegu, zmanjšan za dneve izrabe dopusta za nego in varstvo otroka in očetovskega dopusta. Pravice do posvojiteljskega dopusta pa nima oseba, če posvoji otroka svojega zakonca (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 35. člen).

3.2. Pravica do starševskega nadomestila

Starševsko nadomestilo je nadomestilo plače oziroma osebni prejemek, ki izhaja iz zavarovanja za starševsko varstvo. Pravico do starševskega nadomestila imajo tiste osebe, ki imajo pravico do starševskega dopusta in so bile pred dnevom nastopa starševskega dopusta zavarovane za starševsko varstvo, in osebe, ki nimajo pravice do starševskega dopusta, vendar so bile v zadnjih 3 letih pred nastopom posamezne vrste starševskega dopusta zavarovane najmanj 12 mesecev. Pravica do starševskega nadomestila izključuje prejemanje drugih nadomestil po predpisih, ki urejajo zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 39. člen). Obrazca S-2/1 in S-2/2, ki sta v Prilogi 9 in 10, sta namenjena za uveljavljanje pravice do starševskega nadomestila.

Starševsko nadomestilo pripada za delovne dni oziroma delovne ure, ko je zavarovanec na starševskem dopustu, kot tudi za praznične in druge proste dni, določene z zakonom. Starševsko nadomestilo za polno odsotnost z dela znaša 100% povprečne osnove v zadnjih 12 mesecih, če je bil upravičenec oziroma upravičenka v zadnjem letu za celotno obdobje zavarovan oziroma zavarovana, za delno odsotnost z dela pa je starševsko nadomestilo enako sorazmernemu delu delne odsotnosti z dela (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 41. člen).

46. člen Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) pravi, da v primeru, če starša ali druga oseba ne izrabi dopusta za nego in varstvo otroka v obsegu, kot ji oziroma mu pripada, lahko pripadajoči del nadomestila za dopust za nego in varstvo otroka izrabijo v obliki dobroimetja, ki ga lahko namenijo za plačilo otrokovega varstva, plačilo najemnine za stanovanje oziroma za reševanje

stanovanjskega vprašanja (nakup stanovanja ali hiše, adaptacija stanovanja ali hiše, gradnja hiše).

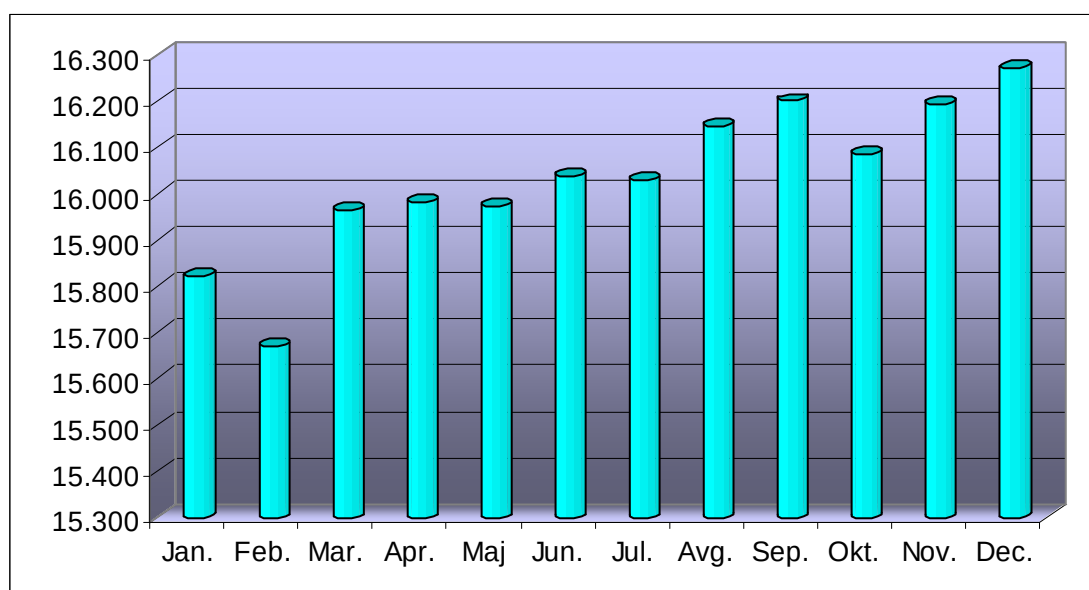
Tabela 2: Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega nadomestila

	2000	2001	2002	2003
Povprečno mesečno število upravičencev	16343	16617	15944	17443
Skupni znesek za ta program (mio SIT)	27730	31646	32918	33911

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 205.

V letu 2000 je bilo povprečno mesečno število upravičencev do starševskega nadomestila 16.343 staršev, ki so prejeli v skupnem znesku 27.730 milijonov SIT. Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega nadomestila je v letu 2001 nekoliko naraslo, v 2002 pa padlo. Skupni znesek namenjen za ta program pa je obe leti naraščal. Leta 2003 je starševsko nadomestilo povprečno mesečno prejelo 17.443 staršev, ki so prejeli 33.911 milijonov SIT.

Slika 1: Število upravičencev do starševskega nadomestila po mesecih od januarja do decembra v letu 2004

Vir: Mesečni statistični pregled Republike Slovenije, 2005, str. 31.

Slika 1 prikazuje mesečno število upravičencev do starševskega nadomestila, ki je v letu 2004 zelo nihalo. Januarja je število upravičencev znašalo 15.823, julija 16.030, decembra pa 16.270.

Vrste starševskega nadomestila so:

- porodniško nadomestilo,
- očetovsko nadomestilo,
- nadomestilo za nego in varstvo otroka,
- posvojiteljsko nadomestilo.

V času porodniškega dopusta ima mati pravico do porodniškega nadomestila, ki jo uveljavlja 60 dni pred predvidenim datumom poroda oziroma istočasno z uveljavljanjem pravice do porodniškega dopusta (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 40. člen). Pravico do porodniškega nadomestila ima pod enakimi pogoji kot mati tudi oče oziroma druga oseba.

V času očetovskega dopusta je oče upravičen do očetovskega nadomestila. 15 dni prejema 100% nadomestilo plače, za ostale dni pa mu država zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Pravico do očetovskega nadomestila uveljavlja oče 60 dni pred predvidenim datumom poroda matere oziroma istočasno z uveljavljanjem pravice do očetovskega dopusta (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 40. člen).

Tabela 3: Povprečno mesečno število upravičencev do očetovskega nadomestila

	2003
Povprečno mesečno število upravičencev	10917
Živorojeni otroci	17321
Skupni znesek za ta program (mio SIT)	1309

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 206.

V letu 2003 je očetovsko nadomestilo prejelo 10.917 očetov. V istem letu je bilo rojenih 17.321 živorojenih otrok. Iz tega sledi, da je samo slabi dve tretjini očetov izkoristilo očetovski dopust in zato prejelo očetovsko nadomestilo.

V času dopusta za nego in varstvo otroka ima eden od staršev oziroma oba starša pravico do nadomestila za nego in varstvo otroka, ki jo uveljavlja eden od staršev oziroma oba starša 30 dni pred iztekom porodniškega dopusta (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 40. člen). Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) daje upravičencem možnost izkoriščanja dobroimetja, ko upravičenec za neizrabljen del dopusta za nego in varstvo otroka pripadajoči del nadomestila za nego in varstvo

otroka uporabi v obliki dobroimetja za plačilo varstva otroka, najemnine za stanovanje ali reševanje stanovanjskega vprašanja. Leta 2004 je bilo prejemnikov dobroimetja 212.

V času posvojitelskega dopusta ima eden od posvojiteljev ali oba posvojitelja oziroma oseba, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve, pravico do posvojitelskega nadomestila. Pravico do posvojitelskega nadomestila uveljavlja eden od posvojiteljev ali oba posvojitelja oziroma oseba, ki ji je otrok zaupan v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve, najkasneje 30 dni po nastopu posvojitelskega dopusta (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 40. člen).

3.3. Pravica do družinskih prejemkov

Namen pravic do družinskih prejemkov je podpirati in krepiti gospodarske in socialne temelje družin.

Družinski prejemki so denarni prejemki, ki obsegajo:

1. starševski dodatek,
2. pomoč ob rojstvu otroka,
3. otroški dodatek,
4. dodatek za veliko družino,
5. dodatek za nego otroka,
6. delno plačilo za izgubljeni dohodek.

3.3.1. Starševski dodatek

Starševski dodatek je denarna pomoč staršem, kadar po rojstvu otroka niso upravičeni do starševskega nadomestila po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) (brezposelne osebe, študentski ali dijaški status,...). Pravico do starševskega dodatka ima mati pod pogoji, da je državljanica Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji in da je otrok državljan Republike Slovenije.

V primeru, ko mati umre, zapusti otroka, je trajno oziroma začasno nesposobna za samostojno življenje in delo ali je sklenila pogodbo o zaposlitvi oziroma začela opravljati kmetijsko ali drugo samostojno dejavnost, ima oče ali druga oseba pravico do starševskega dodatka pod enakimi pogoji kot mati, kadar dejansko

neguje in varuje otroka (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 59. člen).

Mati mora uveljavljati pravico do starševskega dodatka na obrazcu DP-1 (glej Prilogo 11) 30 dni pred predvidenim datumom poroda, vendar najkasneje 30 dni po rojstvu otroka, da pridobi pravico z dnem otrokovega rojstva, torej v celotnem trajanju 365 dni. Če pa uveljavlja pravico po tem roku, se pravica prizna od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi vloge (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic do družinskih prejemkov, 2003, 4. člen). Oče mora uveljavljati pravico najkasneje 30 dni po nastanku razloga za pridobitev pravice. Če uveljavlja pravico po tem roku, se pravica prizna od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi vloge. Pravica do starševskega dodatka traja 365 dni od rojstva otroka, če se uveljavlja v zgoraj navedenih rokih. Če se pravica uveljavlja kasneje kot v navedenih rokih, je pravica sorazmerno krajša in se prizna od prvega dne naslednjega meseca, ko je vloga vložena in traja, dokler otrok ne dopolni 365 dni starosti.

Primer: Mati rodi 10. marca 2003. Če mati uveljavlja pravico najkasneje 30 dni po rojstvu otroka (to je do vključno 9. aprila 2003), se ji pravica prizna z dnem rojstva otroka in traja 365 dni (do vključno 9. marca 2004). Če pa mati ne uveljavlja pravice v zgoraj navedenem roku, ampak na primer 10. aprila 2003, se pravica prizna od 1. maja 2003 do vključno 9. marca 2004 – traja torej le 313 dni.

Starševski dodatek je v letu 2004 znašal 39.210 SIT mesečno. Od 1. januarja 2005 pa znaša 40.030 SIT mesečno. Center za socialno delo lahko odloči, da se starševski dodatek ne izplača v denarju, ampak dodeli v materialni obliki, kadar obstaja velika verjetnost, da družina starševskega dodatka ne bo porabila v skladu z njegovim namenom in da bo ogrožena socialnoekonomska varnost otroka.

Tabela 4: Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega dodatka

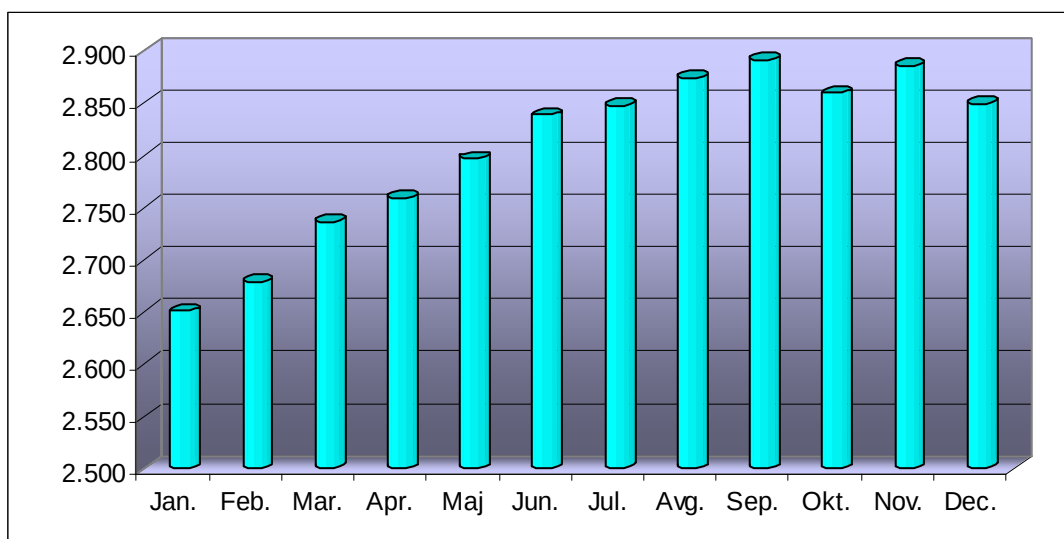
	2000	2001	2002	2003
Povprečno mesečno število upravičencev	2452	2317	2175	2498
Živorojeni otroci	18180	17477	17501	17321
Skupni znesek za ta program (mio SIT)	608	622	782	1128

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 206.

V letu 2000 je starševski dodatek prejemale mesečno povprečno 2.452 staršev, to je glede na število živorojenih otrok le 13,5% staršev. To pomeni, da jih 13,5% od vseh staršev ni bilo upravičenih do starševskega nadomestila, zato so prejeli

starševski dodatek. V ta namen so razdelili znesek v višini 608 milijonov SIT. Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega dodatka je v letih 2001 in 2002 upadlo, v letu 2003 pa naraslo na 2.498 upravičencev. To pomeni, da se je število upravičencev dvignilo na 14,4%, kar je za 0,9% več od leta 2000.

Slika 2: Število upravičencev do starševskega dodatka po mesecih od januarja do decembra v letu 2004

Vir: Mesečni statistični pregled Republike Slovenije, 2005, str. 31.

Januarja leta 2004 je bilo število upravičencev do starševskega dodatka 2.651. Med 2.651 upravičencev so izplačali znesek 102.978.000 SIT. Število upravičencev je po mesecih naraščalo in julija naraslo na 2.847. Izplačali so jim 108.615.000 SIT. Decembra pa so med 2.849 upravičencev izplačali 107.954.000 SIT.

3.3.2. Pomoč ob rojstvu otroka

Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni denarni prejemek, ki je namenjen nakupu opreme za novorojenca. Namesto denarja je mogoče v enaki vrednosti izbrati opremo za novorojenca v obliki zavitka. Število različnih vrst zavitkov in minimalno opremo, ki mora biti vsebovana v zavitku, predpiše minister. Pravico do pomoči ob rojstvu otroka ima vsak otrok, katerega mati ali oče imata stalno prebivališče v Republiki Sloveniji (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 64. člen).

Pravico uveljavljata mati ali oče 60 dni pred predvidenim datumom poroda, najkasneje pa 60 dni po rojstvu otroka. Po tem roku pravice ni več mogoče

uveljaviti (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic do družinskih prejemkov, 2003, 11. člen). Pravica do pomoči ob rojstvu otroka se uveljavlja z obrazcem DP-2 (glej Prilogo 12). Pomoč ob rojstvu otroka je v letu 2004 znašala 56.010 SIT in se usklajuje enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin. Leta 2005 bodo upravičenci prejeli 57.190 SIT.

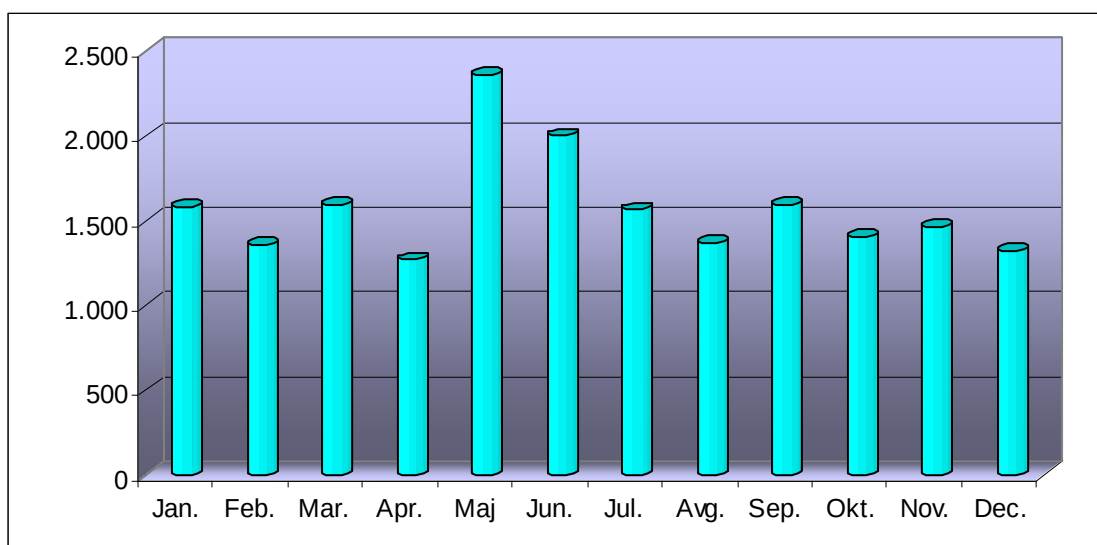
Tabela 5: Povprečno mesečno število upravičencev do pomoči ob rojstvu otroka

	2000	2001	2002	2003
Povprečno mesečno število upravičencev	18083	16101	18308	16746
Skupni znesek za ta program (mio SIT)	531	462	921	902

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 206.

Leta 2000 je bilo povprečno mesečno število upravičencev do pomoči ob rojstvu otroka 18.083, ki so v skupnem znesku prejeli 531 milijonov SIT. Povprečno mesečno število upravičencev je leta 2001 glede na prejšnje leto upadlo, leta 2002 pa je naraslo. Leta 2003 je bilo do pomoči ob rojstvu mesečno upravičenih povprečno 16.746 staršev, ki so prejeli 902 milijona SIT.

Slika 3: Število upravičencev do pomoči ob rojstvu otroka po mesecih od januarja do decembra v letu 2004

Vir: Mesečni statistični pregled Republike Slovenije, 2005, str. 31.

Januarja 2004 je bilo do pomoči ob rojstvu otroka upravičenih 1.578 staršev, ki so jim izplačali 89.280.000 SIT. V obdobju od februarja do julija je število upravičencev nihalo. Največje število upravičencev je bilo v maju, ko je naraslo na

2.364. Decembra je bilo upravičencev le še 1.318, ki so jim izplačali 75.109.000 SIT.

3.3.3. Otroški dodatek

Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka, kadar dohodek na družinskega člana ne presega 99% povprečne plače v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu oziroma v predpreteklem koledarskem letu, če se otroški dodatek uveljavlja v mesecu januarju, februarju ali marcu (Družinski prejemki, 2002). Pravico do otroškega dodatka ima eden od staršev oziroma druga oseba ali otrok sam, če je starejši od 18 let in je brez staršev ali ne živi s starši v skupnem gospodinjstvu. Pravica se uveljavlja na obrazcu DP-3 (glej Prilogo 13).

Če se pravica uveljavlja v roku 90 dni po rojstvu otroka, se pravica prizna z mesecem otrokovega rojstva. Če pa se pravico uveljavlja kasneje, se pravico prizna s prvim dnevom naslednjega meseca po vložitvi zahtevka (Družinski prejemki, 2002). Pravica se lahko uveljavlja kadarkoli do dopolnjenega 18. leta starosti otroka, za otroka, starejšega od 18 let pa le, če se šola, dokler ima status učenca, dijaka, vajenca ali študenta na dodiplomskem študiju, vendar samo do dopolnjenega 26. leta starosti. Izjemoma se za otroka šteje tudi oseba po tej starosti, če njeno šolanje na visoki stopnji traja 5 ali 6 let ali če oseba zaradi daljše bolezni ali poškodbe ali služenja vojaškega roka med šolanjem ni končala šolanja v predpisanem roku. Kadar vlagatelj uveljavlja pravico do otroškega dodatka za otroka, starejšega od 18 let, mora vlogi priložiti tudi potrdilo o šolanju oziroma potrdilo o vpisu (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 70. člen). Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo enega leta.

Primer: Mati 16.05.2003 prvič vloži vlogo za priznanje pravice do otroškega dodatka za svojo 12-letno hčer. Pravica se ji prizna (ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev) od 01.06.2003 do 31.05.2004. Novo vlogo mora vložiti v mesecu, v katerem se izteče pravica do otroškega dodatka, torej najkasneje do 31.05.2004. Če bo mati vlogo vložila 01.06.2004, ji bo pravica prekinjena in ji bo ponovno priznana (v kolikor izpolnjuje pogoje) s prvim dnevom naslednjega meseca za dobo enega leta, torej od 01.07.2004 do 30.06.2005, v mesecu juniju 2004 pa ne bo upravičena do otroškega dodatka.

Posamezni znesek otroškega dodatka se lahko poveča za 10%, če otrok živi v enostarševski družini (enostarševska družina je skupnost enega od staršev z

otroki, kadar sam izvršuje roditeljsko pravico in ni drugega roditelja, ki bi bil otroka dolžan preživljati). Ta pravica do izjemne višine otroškega dodatka je začela veljati 01.01.2004. Posamezni znesek otroškega dodatka se lahko poveča za 20%, če predšolski otrok ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce. Ta pravica je začela veljati 01.01.2003 (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 66. člen).

Višina otroškega dodatka se določi glede na uvrstitev družine v posamezni dohodkovni razred - upošteva se povprečni mesečni dohodek na družinskega člana v preteklem koledarskem letu oziroma v predpreteklem koledarskem letu, če se otroški dodatek uveljavlja v mesecu januarju, februarju ali marcu. Glede na število otrok se skupna višina otroškega dodatka določi za vse otroke, ki so upravičeni do otroškega dodatka, tako da se seštejejo posamezni zneski otroških dodatkov za vsakega otroka (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic do družinskih prejemkov, 2003, 40. člen).

Tabela 6: Znesek otroškega dodatka glede na posamezne dohodkovne razrede

Dohodek na družinskega člana v % povprečne plače RS	Znesek otroškega dodatka za posameznega otroka leta 2005 (v SIT)		
	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
do 15%	21.850	23.740	25.900
nad 15% do 25%	18.460	20.400	22.340
nad 25% do 30 %	14.070	15.720	17.370
nad 30% do 35 %	11.090	12.660	14.250
nad 35% do 45 %	9.070	10.590	12.090
nad 45% do 55 %	5.750	7.190	8.630
nad 55% do 75 %	4.310	5.750	7.190
nad 75% do 99 %	3.750	5.190	6.630

Vir: Interno gradivo Centra za socialno delo Šiška.

Zneski otroškega dodatka za posameznega otroka se usklajujejo enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin.

Če v času prejemanja otroškega dodatka pride do sprememb, ki vplivajo na priznano pravico do otroškega dodatka, njegovo višino in obdobje prejemanja, je prejemnik otroškega dodatka dolžan to sporočiti centru za socialno delo v 8 dneh od dne, ko je sprememba nastala oziroma je zanj zvedel (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic do družinskih prejemkov, 2003, 45. člen). Te spremembe so sprememba števila družinskih članov, zaposlitev oziroma izguba zaposlitve enega

od vzdrževalcev družine, začetek opravljanja samostojne dejavnosti, zaposlitev otroka po 15. letu starosti, namestitev otroka v rejniško družino ali drugo obliko institucionalnega varstva. Pravica do otroškega dodatka preneha s prvim dnem naslednjega meseca, ko niso več izpolnjeni pogoji.

3.3.4. Dodatek za veliko družino

Dodatek za veliko družino je letni prejemek, ki je namenjen družinam, ki imajo 3 otroke ali več otrok, ki so mlajši od 18 let oziroma 26 let, če se šolajo in imajo status učenca, dijaka, vajenca ali študenta. Pravica do dodatka za veliko družino se pridobi, če se tretji otrok rodi najkasneje do 30. junija v letu, v katerem se pravica uveljavlja (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 78. člen). Pravico do dodatka za veliko družino ima eden od staršev, če so starši in otroci državljani Republike Slovenije in imajo skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji. Pravico ima tudi eden od otrok, kadar trije ali več otrok iz iste družine živijo brez staršev (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 77. člen). Pravica se uveljavlja z obrazcem DP-4 (glej Prilogo 14).

Za vse prejemnike otroškega dodatka center za socialno delo po uradni dolžnosti odloči o pravici do dodatka za veliko družino in ni potrebno vlagati posebne vloge. Tisti starši, ki niso uveljavljali pravice do otroškega dodatka, pa morajo vložiti zahtevek za priznanje dodatka za veliko družino najkasneje do 15. julija za tekoče leto. Po tem roku pravice za tekoče leto ni mogoče uveljavljati (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic do družinskih prejemkov, 2003, 51. člen). Dodatek za veliko družino je v letu 2002 znašal 25.000 SIT, v letu 2003 53.600 SIT, od leta 2004 dalje pa 78.420 SIT in se izplačuje v enkratnem znesku. Upravičenci do dodatka za veliko družino bodo leta 2005 prejeli 80.070 SIT.

Tabela 7: Povprečno mesečno število upravičencev do dodatka za veliko družino

	2002	2003
Povprečno mesečno število upravičencev	23946	24363
Skupni znesek za ta program (mio SIT)	599	1306

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 206.

Leta 2002 je dodatek za veliko družino v povprečju prejelo 23.946 upravičencev, ki so jim izplačali 599 milijonov SIT. Leta 2003 je število upravičencev naraslo na 24.363, izplačali pa so jim 1.306 milijonov SIT.

3.3.5. Dodatek za nego otroka

Dodatek za nego otroka je denarni dodatek za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in je namenjen kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jih ima družina zaradi nege in varstva takega otroka. Mesečna višina dodatka za nego otroka zaradi povišanih življenjskih stroškov je leta 2004 znašala 20.170 SIT, za otroka s težko motnjo v duševnem razvoju (otrok se lahko usposobi le za sodelovanje pri aktivnostih; potrebuje stalno nego, varstvo, pomoč in vodenje; je omejen v gibanju, prisotne so težke dodatne motnje, bolezni in obolenja; razumevanje in upoštevanje navodil je hudo omejeno; orientacijski rezultat na testu inteligentnosti je pod 20 IQ, mentalna starost do 2 let) in težko gibalno ovirane otroke (otrok ima malo uporabnih gibov, samostojno gibanje ni možno; v celoti je odvisen od tuje pomoči; otrok je lahko težko moten v komunikaciji, sporazumeva se s pomočjo neverbalne komunikacije oziroma nadomestne komunikacije) pa 40.330 SIT (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 80. člen). Dodatek za nego otroka od 1. januarja 2005 znaša 20.590 SIT mesečno, dodatek za nego otroka s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno oviranega otroka pa 41.180 SIT.

Pravico do dodatka za nego otroka ima eden od staršev, če je otrok državljani Republike Slovenije in ima v Republiki Sloveniji stalno prebivališče, razen v primeru, da je otrok, ki je zaradi zdravljenja, usposabljanja, vzgoje ali šolanja v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 81. in 82. člen). Pravica se uveljavlja z obrazcem N-1 (glej Prilogo 15). Pravica do dodatka za nego otroka se uveljavlja na podlagi mnenja zdravniške komisije, ki mora podati tudi mnenje o obdobju, v katerem otrok potrebuje posebno nego in varstvo. Pravica do dodatka za nego otroka traja za obdobje, ko se otroku zagotavlja posebno varstvo zaradi zdravstvenih razlogov, oziroma do 18. leta starosti, po tej starosti pa, če se šola, in sicer do konca šolanja, vendar največ do dopolnjenega 26. leta starosti (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 83. člen).

3.3.6. Delno plačilo za izgubljen dohodek

Delno plačilo za izgubljeni dohodek je osebni prejemek, ki ga prejme eden od staršev, ki zaradi nege in varstva otroka s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranega otroka prekine delovno razmerje ali začne delati krajši delovni čas. Pravico lahko uveljavlja le eden od staršev, pogoj za to pa je, da sta oba z otrokom državljana Republike Slovenije in da imata v Republiki Sloveniji tudi

stalno prebivališče (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 85. člen). Pravica velja dokler niso izpolnjeni pogoji za uveljavljanje pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja oziroma največ tri mesece po smrti otroka. Če je otrok iz kakršnegakoli razloga v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo ali če je v rejništvu, starši ne morejo uveljavljati te pravice. Mesečna višina prejemka je minimalna plača, od tega mora upravičenec plačevati prispevke za socialno varnost. Če upravičenec preide na krajši delovni čas od polnega, mu pripada sorazmerni delež delnega plačila za izgubljeni dohodek (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 84. člen). Pravico do delnega plačila za izgubljen dohodek uveljavlja upravičenec na obrazcu N-2, ki je med prilogami pod zaporedno številko 16.

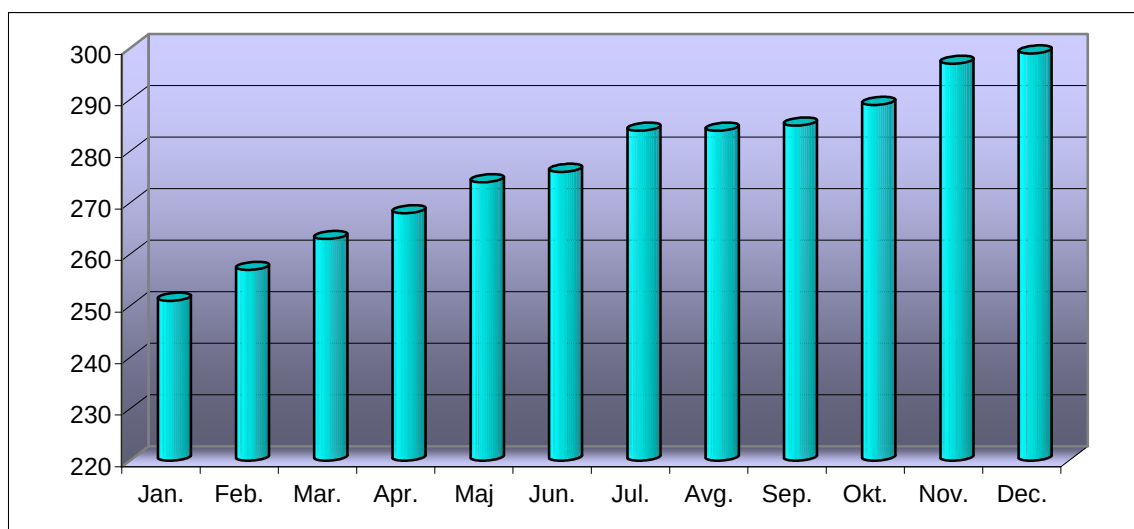
Tabela 8: Povprečno mesečno število upravičencev do delnega plačila za izgubljen dohodek

	2003
Število upravičencev	164
Izplačana sredstva (mio SIT)	195

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 206.

V letu 2003 je delno plačilo za izgubljen dohodek v povprečju prejelo 164 upravičencev. Izplačali so jim 195 milijonov SIT.

Slika 4: Število upravičencev do delnega plačila za izgubljen dohodek po mesecih od januarja do decembra v letu 2004

Vir: Mesečni statistični pregled Republike Slovenije, 2005, str. 31.

Januarja 2004 je delno plačilo za izgubljen dohodek (Slika 4 na strani 23) prejelo 251 upravičencev, ki so jim izplačali 24.898.000 SIT. V obdobju do julija se je število upravičencev dvigalo in julija znašalo 284. V juliju so izplačali 28.184.000 SIT. Do decembra pa je število upravičencev naraslo na 199, ki se jim je izplačalo 33.330.000 SIT.

4. Varstvo materinstva po preteku porodniškega dopusta

Usklajevanje družinskih in poklicnih dejavnosti v vsakdanjem življenju je izjemno pomembno in hkrati tudi najbolj težavno področje z vidika zagotavljanja enakih možnosti žensk in moških. Prav usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti je praviloma razlog za to, da so ženske na trgu delovne sile manj mobilne kot moški in so se v manjši meri pripravljene voziti na delovno mesto v bolj oddaljen kraj. Medtem ko ženske na Zahodu pogosteje kot pri nas prekinjajo poklicno kariero za daljši čas, da bi rodile in vzgojile otroke, pa se slovenske matere po izteku dopusta za nego in varstvo otroka večinoma ponovno vključujejo v zaposlitev. Razlogov za takšno stanje je več. Na eni strani velja omeniti relativno dokaj dobro urejenost porodniškega dopusta ter dopusta za nego in varstvo otroka, na drugi strani pa razširjenost organiziranega varstva otrok, zaradi česar se matere po porodu lažje ponovno vključijo v zaposlitev. Seveda je ob tem potrebno dodati, da so se nekatere ženske prisiljene ponovno zaposliti zaradi denarne stiske.

Za uspešno usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti je potrebno na nacionalni ravni zagotoviti kakovostno, subvencionirano in s potrebami staršev usklajeno otroško varstvo, prožnejše oblike zaposlovanja in delovnega časa ter ugodne oblike starševskega dopusta, ki bodo spodbudile delitev obveznosti med oba starša. Ženske še vedno nosijo precejšnjo odgovornost za opravljanje gospodinjskih del, vzgojo in nego otrok. Zaradi tega so velikokrat prisiljene delati s krajšim delovnim časom, za določen čas, na slabše plačanih delovnih mestih ali pa se celo umakniti iz delovno aktivnega prebivalstva. Ženske tudi pogosteje kot moški prekinijo svojo poklicno kariero ter med delovno dobo večkrat izstopajo in vstopajo na trg dela.

Zakon o delovnih razmerjih (2002) v 187. členu navaja, da je delodajalec delavcem dolžan omogočiti lažje usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti. Družinska obveznost se po Zakonu o delovnih razmerjih (2002) ne šteje kot utemeljen razlog za redno odpoved pogodbe o zaposlitvi (89. člen). Prav tako pa

delodajalec ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi delavki ves čas, ko doji otroka (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 115. člen).

4.1. Delovni čas in odsotnost z dela

Zaposlovanje s krajšim delovnim časom (za krajši delovni čas se šteje čas, ki je krajši od polnega delovnega časa, ki velja pri delodajalcu) je ena od oblik fleksibilnega zaposlovanja, ki po eni strani delodajalcu omogoča, da obravnava število zaposlenih glede na gibanja na trgu, po drugi strani pa tudi delojemalcem, torej delavcem, omogoča usklajevati poklicne in ostale življenjske želje in potrebe. Eden od staršev, ki neguje in varuje otroka do 3. leta starosti otroka oziroma neguje in varuje otroka s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno oviranega otroka, ima pravico delati krajši delovni čas (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2001, 48. člen). Delodajalec mu zagotavlja pravico do plače po dejanski delovni obveznosti, pri centru pa stranka uveljavlja pravico do plačila sorazmernega dela prispevkov za socialno varnost do polne delovne obveznosti. Pravico uveljavlja na obrazcu S-3/1 (glej Prilogo 17). Osnova za plačilo prispevkov za socialno varnost je sorazmerni del minimalne plače, ki velja na dan plačila prispevkov.

Pravico do plačila sorazmernega dela prispevkov za socialno varnost do polne delovne obveznosti uveljavlja vlagatelj najkasneje 60 dni po pridobitvi pravice do dela s krajšim delovnim časom od polnega. V tem primeru se mu pravica prizna z dnem, ko začne delati s krajšim delovnim časom od polnega. Če pravice ne uveljavlja v tem roku, mu pripada pravica do plačila sorazmernega dela prispevkov za socialno varnost od dneva vložitve popolne vloge (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 63. člen).

Seveda pa širjenje oblike dela z nepopolnim delovnim časom prinaša tudi številne slabosti. Vemo, da je delo osnovni vir ekonomskih in socialnih pravic, s skrajševanjem delovnega časa pa se krčijo oziroma zmanjšujejo tudi te pravice. Delo z nepopolnim delovnim časom vleče za seboj tudi nižje dohodke in socialno negotovost. Tovrstno zaposlovanje je postalo zelo pogosta oblika zaposlovanja žensk. Za delodajalca predstavlja tak način zaposlovanja več prednosti. To zaposlovanje je cenejše, saj za delavca ni potrebno plačevati socialnih dajatev, delodajalcu omogoča večjo fleksibilnost podjetja, saj se lažje prilagajajo potrebam trga. Produktivnost delavcev, ki delajo krajši delovni čas, je večja, manj je tudi odsotnosti z dela. Nekateri celo menijo, da je takšna zaposlitev posebej primerna za ženske, saj tako lažje uskladijo delo in družinske obveznosti. To drži, vendar

zaposlitev s krajšim delovnim časom pomeni bistveno slabši položaj delavca. Največ takih zaposlitev je v kategoriji manj kvalificiranih, slabše plačanih del, brez delovnega in socialnega zavarovanja in pogosto v neregularnem delovnem času. Večinoma ne nudijo možnosti za dodatno usposabljanje, za promocijo in tudi ne perspektive za poklicno kariero. Ženske takšne zaposlitve sprejemajo povečini zato, ker nimajo možnosti za drugo zaposlitev in ne zato, ker bi jim tovrstno delo bolj ustrezalo.

Rešitev tovrstnih problemov je lahko delo na domu oziroma delo na daljavo, ki je ena izmed sodobnejših in primernejših oblik dela za matere. Delo na domu je privlačno za delodajalce, ker povečuje fleksibilnost in učinkovitost, in tudi za delavce, ker lažje usklajujejo poklicne, družinske in druge obveznosti oziroma aktivnosti. Za takšno obliko zaposlitve se veliko pogosteje odločajo ženske, ker zanje velikokrat predstavlja edino pot do zaslužka. Ob tem pa je potrebno pojasniti, da ima delo na domu tudi precejšnje število negativnih posledic, saj običajno pomeni nižje plačilo, daljši oziroma neomejen delovni čas, slabe delovne pogoje, nevarnost za zdravje osebe, ki dela na domu, in njenih družinskih članov, negotovost zaposlitve, omejeno socialno varnost in zaščito. Število staršev, ki se odločajo za izkoriščanje pravice do dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva, narašča iz meseca v mesec. Od denimo 469 upravičencev januarja 2003 na 1536 junija 2004.

4.2. Varstvo doječih mater

Nič nenavadnega ni, da je pravna ureditev v zaščiteni kategorijo delavcev uvrstila tudi doječe matere. Dojenje je za otroke velikega pomena, saj je materino mleko dojenčkova naravna prehrana in je sestavljeno tako, da najbolj ustreza otrokovim zahtevam. Vse hranljive snovi, ki jih potrebuje otrok za normalni telesni in duševni razvoj, so v materinem mleku v naravnem razmerju. Maščobe, soli in vitamini, ki so v materinem mleku, otrokov organizem porabi bolje kot iz drugih mlečnih pripravkov. Encimi in hormoni, ki jih vsebuje materino mleko, so pomembni za rast in razvoj otroka. Materino mleko ščiti otroka tudi pred okužbo in zmanjšuje možnost alergičnih reakcij (Varstvo doječih mater pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, 2002, str. 10).

Dojenje je najbolj naravna oblika hranjenja otroka z materinim mlekom, ki med drugim omogoča normalen razvoj otrokove čeljusti. Poleg tega pa dojenje pomembno povezuje mater in otroka, kar ugodno vpliva na otrokov čustveni in socialni razvoj. Dojenje v 2. in 3. letu starosti otroka je bil običajen način prehrane

otroka do začetka 20. stoletja. Kasneje pa so se pogledi na dojenje spreminjali. Nekaj časa so vzpodbujali čimprejšnje hranjenje z drugo hrano, sedaj poudarjajo nujnost dojenja do dopolnjenega 6. meseca starosti. Poleg goste prehrane svetujejo dojenje vsaj do konca 1. leta otrokove starosti. Do konca 2. leta ali po želji še dlje pa 1 do 2 obroka dnevno.

Novost v Zakonu o delovnih razmerjih (2002) predstavlja pravica do odmora za dojenje med delovnim časom. Ta pravica delavki, ki doji otroka in dela s polnim delovnim časom, omogoča prekinitev dela za najmanj 1 uro dnevno z namenom dojenja otroka, kar si predstavljamo kot dojenje v obliki fizičnega stika z otrokom. Vendar pa to ni ravno praktično. Ura za dojenje lahko pomeni tudi to, da ima ženska možnost, da si med delovnim časom izčrpa mleko in ga shrani, tako da ima otrok kasneje mleko na razpolago. Za odmor za dojenje med delovnim časom pripada delavki nadomestilo za plačo za čas odmora. V Zakonu o delovnih razmerjih (2002) v poglavju o varstvu delavcev zaradi nosečnosti in starševstva je kot splošno pravilo določeno, da imajo delavci zaradi nosečnosti in starševstva pravico do posebnega varstva v delovnem razmerju ter da mora delodajalec delavcem omogočiti lažje usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti.

V 189. členu Zakona o delovnih razmerjih (2002) je navedeno, da delavka ves čas, ko doji otroka, ne sme opravljati del, ki bi zaradi izpostavljenosti dejavnikom tveganja ali delovnim pogojem, ki se določijo z izvršilnim predpisom, lahko ogrozila njeno zdravje ali zdravje otroka. Prav tako ne sme opravljati nadurnega dela ali dela ponoči, če je to za njeno ali otrokovo zdravje škodljivo. V primeru, da delavka opravlja delo, pri katerem je izpostavljena dejavnikom tveganja, postopkom in delovnim pogojem, ki se podrobneje določijo z izvršilnim predpisom, mora delodajalec sprejeti ustrezne ukrepe z začasno prilagoditvijo pogojev dela ali prilagoditvijo delovnega časa, če iz ocene tveganja izhaja nevarnost za njeno zdravje in zdravje otroka. Če se s prilagoditvijo ni možno izogniti nevarnosti za zdravje delavke ali zdravje otroka, mora delodajalec delavki zagotoviti drugo ustrežnejše delo in plačo, ki je zanjo ugodnejša. Če pa se drugega nenevarnega dela ne more zagotoviti, ima delavka pravico do odsotnosti z dela in nadomestila plače za čas odsotnosti z dela.

4.3. Varstvo mater s predšolskimi otroki

Pravico do dela s krajšim delovnim časom ima eden od staršev, ki neguje in varuje otroka do 3. leta starosti. Pravico ima delati krajši delovni čas, ki pa mora obsegati najmanj polovično tedensko delovno obveznost (Zakon o starševskem varstvu in

družinskih prejemkih, 2001, 48. člen). V tem primeru je mati oziroma oče upravičen do plače zgolj glede na dejansko trajanje delovnega časa, država pa mu do njegove polne delovne obveznosti zagotavlja plačilo prispevkov za socialno varnost od minimalne plače. Po prenehanju razloga za tako delo, pa prične delati polni delovni čas. Delavki z otrokom, starim od 1 do 3 let, ni potrebno delati čez polni delovni čas oziroma ponoči, razen če s tem predhodno soglaša. Enako velja za otrokovega očeta oziroma delavca, ki otroka neguje, če mati umre, otroka zapusti oziroma je trajno ali začasno nesposobna za samostojno življenje in delo (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 190. člen).

Tudi v drugih primerih lahko sklenete delovno razmerje s krajšim delovnim časom, vendar le, če je to v interesu delavca in delodajalca ter je družbeno in ekonomsko smotno (glede na naravo in organizacijo dela, izrabo delovnega časa ali posebne potrebe zaposlovanja). Delavec z otrokom do 3. leta starosti ima pravico do odsotnosti z dela brez pravice do nadomestila plače, če se njegovi interesi uskladijo z možnostmi delovnega procesa. V tem času delavcu (praviloma) pravice iz delovnega razmerja mirujejo. Po 159. členu Zakona o delovnih razmerjih (2002) ima delavec pravico do 1 dodatnega dneva letnega dopusta za vsakega otroka, ki še ni dopolnil 15 let starosti. 190. člen pa določa, da se enemu od staršev, ki ima otroka mlajšega od 3 let, sme naložiti, da opravlja nadurno delo ali delo ponoči, samo po njegovem predhodnem pisnem soglasju, prav tako velja za starša, ki ima otroka mlajšega od 7 let in živi sam z otrokom ter skrbi za njegovo vzgojo in varstvo.

4.4. Varstvo mater s težje bolnimi oziroma prizadetimi otroki

Če starša negujeta in varujeta težje telesno ali duševno prizadetega otroka po 3. letu starosti, vendar ne dlje kot do 18. leta starosti otroka, ima eden od njiju pravico delati polovico polnega delovnega časa na dan (Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo, 2003, 61. člen). Težje telesno ali duševno prizadetemu otroku je zaradi splošnega zdravstvenega stanja po mnenju pristojne zdravstvene organizacije potrebna skrbnejša materina oziroma očetova nega.

Delavec, ki neguje in varuje otroka s telesno ali duševno prizadetostjo, ima pravico do najmanj 3 dodatnih dni letnega dopusta (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 159. člen). Nadurno delo ali delo ponoči lahko delodajalec naloži staršu, ki ima otroka s telesno ali duševno prizadetostjo, samo po njegovem predhodnem pisnem soglasju (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 190. člen).

5. Vpliv materinstva na zaposlitev

Čeprav so ženskam in moškim zakonsko zagotovljene enake pravice, pa v realnosti nimajo vedno enakih možnosti. Neenakost možnosti izvira iz funkcije materinstva, zaradi katere je ženskam odtegnjena marsikatera pravica in možnost konkuriranja moškim. V nezavidljivem položaju so predvsem mlade ženske brez otrok in mlade mamice. Teh se delodajalci pri zaposlovanju »izogibajo«, bodisi zaradi tveganja odsotnosti za čas porodniškega dopusta, bodisi zaradi pogostejših odsotnosti v zvezi z nego bolnih otrok. Pri moških te nevarnosti praktično ni, saj je delodajalcem vseeno glede tega ali moški ima otroke ali ne. Dejstvo, da moški niso pripravljeni prevzeti odgovornosti za nego in vzgojo otrok, poveča obremenitev žensk pri usklajevanju poklica in družinskih obveznosti, oteži njihovo vključevanje na trg dela in s tem zmanjša tudi njihovo ekonomsko neodvisnost. Zato imajo ženske vse manj otrok oziroma se zanje odločajo kasneje. Stopnja rodnosti pada, starost mater ob rojstvu 1. otroka pa se povečuje in že presega 27 let. Leta 2003 je bila povprečna starost mater ob rojstvu prvega otroka 27,3 leta (Statistični letopis Republike Slovenije, 2004, str. 81).

5.1. Kršenje pravic mater

Diskriminacija žensk pri zaposlovanju, spolno nadlegovanje na delovnem mestu, še zlasti pa kršitve pravic delavk v zvezi z nosečnostjo oziroma materinstvom, predstavljajo nekaj najpogostejših kršitev tako ustavno kot zakonsko določenih pravic. V zadnjem času se kot najbolj problematične kažejo težave in kršitve pri zaposlovanju žensk, ki imajo družino ali pa njeno povečanje načrtujejo, saj to pogosto nasprotuje interesom delodajalca. Posledično delodajalci pogosto raje zaposlujejo moške, pri ženskah pa se želijo prepričati oziroma si zagotoviti, da v bližnji prihodnosti ne bodo odsotne z dela zaradi morebitne nosečnosti, porodniškega dopusta, bolniškega staleža in podobno ter jim tako povzročale dodatnih stroškov in težav. S tem kršijo 49. člen Ustave Republike Slovenije (1991), ki pravi, da je zagotovljena svoboda dela in je vsakomur pod enakimi pogoji dopustno vsako delovno mesto. Za zaščito pred navedenim delodajalci želijo o bodočih zaposlenih vedeti čim več, brez zakonskih razlogov sklepajo delovna razmerja za določen čas, ki jih v primeru nosečnosti ne podaljšajo več, v pogodbe o zaposlitvi vključujejo različne klavzule, zahtevajo vnaprejšen podpis odpovedi za primer zanositve. Vse navedeno predstavlja grobe kršitve pravic delavk (med drugim ustavno določene enakosti pred zakonom, varstva pravic zasebnosti in osebnostnih pravic).

Diskriminacija na delovnem mestu v največji meri prizadeva nosečnice in mlade matere. Delodajalci razmišljajo, da bo ženska ob vsakem otroku 1 leto odsotna zaradi porodniškega dopusta in potem v nekaj letih morda še nekaj mesecev zaradi bolniškega dopusta. Vendar ni vedno tako. V podjetju z dobro kadrovske politiko vedo, da odsotnost zaradi materinstva ni dolga, še posebej, če se primerja s celotnim delovnim obdobjem ženske. Glede na to, da delodajalci diskriminirajo nosečnice in mlade matere, bi v enaki meri lahko diskriminirali tudi moške, ki so stari od 40 do 60 let, saj je v tem času tveganje za srčni infarkt višje. Nihče ne razmišlja, da je za delodajalca strošek tudi bolniški dopust menedžerja, ki ga je zadel infarkt in je zato dalj časa odsoten z delovnega mesta.

V letu 2003 so bile v obdobju od 01.01.2003 do 01.10.2003 s strani inšpektorjev ugotovljene naslednje kršitve Zakona o delovnih razmerjih (Enake možnosti žensk in moških ter pristojnosti inšpektorata RS za delo, 2004, str. 9):

- ugotovljena sta bila 2 primera kršitve 115. člena, ko je delodajalec delavcu - staršu odpovedal pogodbo o zaposlitvi v nasprotju z varstvom pred odpovedjo po 115. členu Zakona o delovnih razmerjih;
- 1 primer kršitve je bil ugotovljen v zvezi s prepovedjo opravljanja del v času nosečnosti in dojenja;
- v 8 primerih je bila ugotovljena kršitev 190. člena Zakona o delovnih razmerjih - gre za kršitev varstva v času nosečnosti in starševstva v zvezi z nočnim in nadurnim delom;
- v 1 primeru je bila ugotovljena kršitev v zvezi z nezagotavljanjem odmora med delovnim časom delavki, ki doji otroka, v skladu s 1. odstavkom 193. člena Zakona o delovnih razmerjih.

V Delu sem zasledila članek o položaju matere z majhnima otrokoma, ki se s prebijanjem iz dneva v dan trudi, da bi njena družina preživela. Delodajalec krši več členov zakona, vendar ji ne preostane drugega, kot da v to privoli. »V enem od zelo uspešnih avstrijskih podjetij na Slovenskem ropotajo stroji dan in noč, ženske jim strežejo 2 dni zjutraj, 2 popoldan in 3 noči, vmes imajo 2 dni prosto. Tudi Katja stoji ob stroju v povprečju vsako četrto noč. Okrog 21. ure, ko večina mater spravlja otroke v posteljo, čaka sodelavko, s katero se bo odpeljala do nekaj kilometrov oddaljenega usnjarskega obrata. Ko se zjutraj vrne domov, moža ni več v postelji – pred peto je odšel v službo. Katja zbudi najprej svojega petletnika in ga odpelje v vrtec, okrog 9. ure pa gre spat. Za počitek nima veliko časa. Opoldne se vrne iz šole njen starejši sin, četrtošolec, in jo seveda zbudi. Naslednjo noč bo njena ura zvonila še v trdi temi, da bo lahko ob 6-ih že za strojem. Majhnega otroka bo odpeljal v vrtec brat pred poukom. Ko bo Katja delala popoldan, bo tudi malček v popoldanskem varstvu do 10-ih zvečer. Mož bo s starejšim sinom,

gospodinjala bosta in polagala ploščice pri sosedovih, s čimer bosta prislužila še kakšen tolar. Tako kolobarijo s časom skozi ves teden, tudi v soboto in nedeljo. Katja v boljših mesecih ob nočnem in nedeljskem delu zasluži največ 65 tisoč SIT. Večkrat manj. Dobra 3 leta je že v tem podjetju in vedno znova za določen čas 3. mesecev. Niti dneva bolniške še ni imela, saj tistim, ki so kakšen dan na bolniški, delodajalec ne podaljša delovnega razmerja. Zato se velikokrat zgodi, da otrok, ki ga z visoko vročino ali nalezljivo boleznijo ne sprejmejo v vrtec, čaka ves objokan mam 8 ur v avtomobilu pred tovarniškim obratom. V takšnem položaju je v tem podjetju blizu 500 žensk. Za vsako, ki odide, pride že naslednji dan nova, saj je v regiji petina odraslih brez zaposlitve. Katja je pri delodajalcu podpisala, da ima zagotovljeno varstvo za otroka in prevoz na delo, čeprav ga ni imela, soglašala je, da dela ponoči, ko je bil otrok star 2 leti, čeprav ji je zakon omogočal, da ga odkloni. Ne gre na bolniško, čeprav ima do nje vso pravico. Podobno so napravile številne njene sodelavke, ki imajo prav tako majhne otroke. Druge izbire nimajo, saj morajo zaslužiti za preživetje (Enakopraven, a slabši položaj, 2002, str. 3).«

V članku Ženske že vnaprej vedo, da bodo izgubile službo, ki je bil objavljen 18.08.2003 v Delu, je predstavljen primer kršitve zakona. Ko se je delavka po izteku dopusta za nego in varstvo otroka spet vrnila v službo, je v podjetju niso zaposlili na starem delovnem mestu. Ponudili so ji novo, ki je sicer bilo primerno njeni izobrazbi, vendar nižje vrednoteno. Med njeno odsotnostjo je namreč delodajalec na njeno staro delovno mesto zaposlil moškega, saj je bil prepričan, da delavka z majhnim otrokom ne bo več mogla dobro opravljati delovnih nalog. To je le eden izmed primerov diskriminacije žensk zaradi nosečnosti ali materinstva, ki se dogajajo v slovenskih podjetjih. Po Zakonu o delovnih razmerjih (2002) mora namreč ženska po končanem dopustu za nego in varstvo otroka dobiti isto delovno mesto kot pred odhodom.

Urad za enake možnosti je zaradi pogostih klicev žensk na njihovo brezplačno številko in njihovih težav, ki so povezane z materinstvom in trgom dela, naročil raziskavo o starševstvu. Raziskavo je na podlagi javnega razpisa izvedla Fakulteta za družbene vede. Opravljenih je bilo 608 telefonskih intervjujev s starši otrok, starih do 7 let, od tega 470 žensk (77 odstotkov) in 138 moških (23 odstotkov). Raziskava je pokazala več stvari. Porodniški dopust oziroma dopust za nego in varstvo otrok večinoma vzamejo ženske, in sicer 91,1 odstotka, moški pa le v 12,3 odstotka primerov. Očetovski dopust je izkoristilo 35 odstotkov anketiranih očetov in 24 odstotkov partnerjev anketirank – povprečno v trajanju 14 dni. Zaradi načrtovanega starševstva ali starševskih obveznosti je imelo težave pri iskanju zaposlitve 17 odstotkov anketiranih oseb. Skoraj četrtno anketiranih so delodajalci

spraševali o načrtih glede otrok. Pogodbo o soglasni prekinitvi delovnega razmerja zaradi morebitnega starševstva je dobilo v podpis 2 odstotka anketiranih.

Tanja Salecl pravi (Delodajalci obravnavajo ženske kot potencialne matere, 2001, str. 19), da je raziskava nakazala nekatere možne rešitve za lažje usklajevanje družinskih in poklicnih obveznosti. Spodbuditi bi bilo treba aktivnejšo starševsko vlogo moških, preprečevati časovno podaljševanje dela ter spodbujati staršem prijazno zaposlovanje in delo. Večjo pozornost bi morali nameniti kakovosti življenja ranljivih skupin staršev.

5.2. Spolna diskriminacija

Delodajalec ne sme iskalca zaposlitve pri zaposlovanju ali delavca v času trajanja delovnega razmerja in v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi postavljati v neenakopraven položaj med drugim tudi zaradi spola (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 6. člen). V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino (Ustava RS, 1991, 14. člen). Ženskam in moškim morajo biti zagotovljene enake možnosti in enaka obravnava pri zaposlovanju, napredovanju, usposabljanju, izobraževanju, prekvalifikaciji, plačah in drugih prejemkih iz delovnega razmerja, odsotnostih z dela, delovnih razmerah, delovnem času in odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

V nadaljevanju bom predstavila izpeljavo načela prepovedi diskriminacije, predvsem kar se tiče žensk, mater in nosečnic, na delovno-pravnem področju v različnih členih Zakona o delovnih razmerjih (2002).

1. Objava prostega delovnega mesta

Dolžnost delodajalca, ki zaposluje nove delavce, je (razen v zakonu naštetih izjem) javna objava prostega delovnega mesta. Ta objava mora vsebovati pogoje za opravljanje dela in rok za prijavo. Pri objavi pa mora delodajalec paziti na 25. člen Zakona o delovnih razmerjih (2002) – enaka obravnava glede na spol. Delodajalec ne sme prostega delovnega mesta objaviti samo za moške ali samo za ženske, razen če je določen spol nujen pogoj za opravljanje dela. Objava prostega delovnega mesta tudi ne sme nakazovati, da daje delodajalec pri zaposlitvi prednost določenemu spolu, razen če je določen spol nujen pogoj za opravljanje dela.

2. Sklepanje pogodbe o zaposlitvi

Zakon o delovnih razmerjih (2002) nalaga delodajalcu pred oziroma med sklepanjem pogodbe o zaposlitvi naslednje obveznosti (26. člen):

- od kandidata sme zahtevati le predložitev dokazil o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dela;
- od kandidata ne sme zahtevati podatkov o družinskem oziroma zakonskem stanu, podatkov o nosečnosti, o načrtovanju družine oziroma drugih podatkov, če niso v neposredni zvezi z delovnim razmerjem;
- ne sme pogojevati sklenitve pogodbe o zaposlitvi s pridobitvijo podatkov iz prejšnje alineje ali z dodatnimi pogoji v zvezi s prepovedjo nosečnosti ali odlogom materinstva ali z vnaprejšnjim podpisom odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delavca;
- delodajalec lahko preizkusi znanja oziroma sposobnosti kandidatov za opravljanje dela na delovnem mestu.

3. Čas trajanja delovnega razmerja

V času trajanja delovnega razmerja mora delodajalec upoštevati splošne obveznosti, ki se nanašajo na vse delavce, kakor tudi obveznosti, ki izhajajo iz posebnega varstva nekaterih kategorij delavcev. Delodajalec je dolžan za enako delo in za delo enake vrednosti izplačati enako plačilo delavcem, ne glede na spol (Zakon o delovnih razmerjih, 2002, 133. člen).

Za nekatere skupine delavcev delovna zakonodaja predvideva še dodatno varstvo zaradi določenih posebnih okoliščin oziroma značilnosti. Te osebe imajo na trgu dela namreč pogosto slabši položaj in s tem tudi šibkejšo pogajalsko moč v razmerju do delodajalca, zato jim je potrebno zagotoviti posebno varstvo, ki naj bi jim omogočilo enakopravne možnosti pri zaposlovanju in delu. Zakon o delovnih razmerjih (2002) te skupine delavcev štiti z naslednjimi členi:

- **prepoved opravljanja dela preko polnega delovnega časa** (145. člen): delavki ali delavcu zaradi varstva nosečnosti in starševstva;
- **prepoved nočnega dela** žensk v industriji in gradbeništvu (153. člen), razen v primerih, določenih z zakonom;
- **najmanj 3 dodatni dnevi dopusta** (159. člen) za delavca, ki neguje in varuje otroka s telesno ali duševno prizadetostjo in 1 dodatni dan letnega dopusta za delavca - starša otroka, ki še ni dopolnil 15 let;
- **prepoved opravljanja podzemnih del** (186. člen);
- **prepoved opravljanja del** v času nosečnosti in v času dojenja (189. člen);

- **varstvo v času nosečnosti in starševstva** v zvezi z nočnim in nadurnim delom (190. člen);
- **pravica do starševskega dopusta in nadomestila plače** delavcu, ki izrablja starševski dopust (191. in 192. člen);
- **pravica doječe matere do odmora za dojenje** med delovnim časom in do nadomestila plače za čas odmora (193. člen);
- **pravica odkloniti napotitev v tujino, če obstajajo opravičeni razlogi** (211. člen: nosečnost, varstvo otroka, ki še ni dopolnil sedem let starosti, vzgoja in varstvo otroka, ki še ni dopolnil 15 let starosti, če delavec živi sam z otrokom in skrbi za njegovo vzgojo in varstvo).

4. Prenehanje pogodbe o zaposlitvi

Zakon v 89. členu navaja neutemeljene razloge za odpoved pogodbe o zaposlitvi – med njimi tudi spol, družinske obveznosti in nosečnost. V členih 113 do 117 Zakon o delovnih razmerjih (2002) določa posebno pravno varstvo pred odpovedjo posameznim kategorijam delavcev, med njimi tudi staršem (115. člen) – delodajalec ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi delavki v času nosečnosti ter ves čas, ko doji otroka in staršem v času, ko izrabljajo starševski dopust v obliki polne odsotnosti z dela; delavcem v tem času ne more prenehati delovno razmerje zaradi odpovedi delodajalca; če delodajalec ob izreku odpovedi ne ve za nosečnost delavke, velja posebno pravno varstvo pred odpovedjo, če delavka takoj obvesti delodajalca o svoji nosečnosti, kar dokazuje s predložitvijo zdravniškega potrdila.

Tanja Salecl, direktorica Urada Vlade Republike Slovenije za enake možnosti, opaza manj primerov spolne diskriminacije kot v preteklosti, kar pa seveda ne pomeni, da je v praksi sploh ni (Ženske že vnaprej vedo, da bodo izgubile službo, 2003, str. 13). Morda je to posledica tega, da se je med delodajalci že nekoliko utrdila zavest o enakosti spolov in so to vključili v politiko podjetja. Morda so podobno kot v tujih podjetjih začeli dojemati pomen fleksibilnosti dela, ki vsem delavcem omogoča, da lažje usklajujejo službeno in zasebno življenje.

5.2.1. Kršenje pravice samostojnega odločanja o rojstvu otrok

Pri sprejemu na delo nekateri delodajalci od žensk zahtevajo pisno izjavo o sporazumnem prenehanju delovnega razmerja (brez datuma prekinitve) oziroma o tem, da nekaj let ne bodo imele otrok. S tem kršijo 55. člen Ustave Republike Slovenije (1991), ki pravi, da je odločanje o rojstvih svojih otrok svobodno in 25. člen Zakona o delovnih razmerjih (2002), ki pravi, da delodajalec ne sme

pogojevat sklenitve pogodbe o zaposlitvi z dodatnimi pogoji v zvezi s prepovedjo nosečnosti ali odlogom materinstva ali z vnaprejšnjim podpisom odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delavca.

Sonja Robnik iz Urada za enake možnosti je v Delu 13.7.2004 (str. 15) o kršitvah pravic žensk povedala: »Kar zadeva podpis bianko odpovedi delovnega razmerja, na uradu opažamo, da se ženske vedno bolj zavedajo svojih pravic, jih poznajo in znajo poiskati pomoč, če so kršene. Po drugi strani pa so o pravicah zaposlenih in o svojih dolžnostih vedno bolj ozaveščeni tudi delodajalci. Na brezplačno in anonimno številko urada za enake možnosti (080 12 13), na kateri sprejemamo klice vseh, ki menijo, da so diskriminirane oziroma diskriminirani zaradi svojega spola, se tako že zelo dolgo ni obrnila delavka, od katere bi delodajalec pred sklenitvijo delovnega razmerja zahteval, naj podpiše izjavo, da ne bo imela otrok. Se pa, po drugi strani, na nas še vedno večinoma obračajo delavke, ki jih delodajalci obravnavajo diskriminatorno zaradi nosečnosti in materinstva. Gre za primere, ko so delavke dolga leta zaposlene za določen čas in jim delodajalec nenehno podaljšuje pogodbo. Ko zanosijo, jim pogodbe ne podaljša več. Kar nekaj je bilo tudi primerov, ko se je delavka vrnila z dopusta za nego in varstvo otroka, pa je bila premeščena na drugo, slabše plačano delovno mesto, ki velikokrat niti ni ustrezalo stopnji njene izobrazbe. Dostikrat je nosečnicam, ki šele odhajajo na porodniški dopust, ali mamam, ki se z njega vračajo, kršena pravica do letnega dopusta ali regresa.« (Ženske se zavedajo svojih pravic, 2004, str. 15).

Na inšpektoratu Republike Slovenije za delo pravijo, da delodajalec ne naredi prekrška s tem, ko predloži delavki bianko pogodbo, ampak šele takrat, ko bi izsilil odpoved. Zato svetujejo, da naj si delavka poskuša zapomniti vsebino dokumenta, ki so ji ga ponudili v podpis, nato naj pride na inšpektorat in poda uradni zaznamek. Če bi čez leto dni prišlo do odpovedi, bi bil ta uradni zaznamek močan dokaz pri delovno-pravni tožbi.

5.3. Ovire v karieri mater

Ženska in kariera. Marsikomu se ta povezava še vedno zdi, če že ne nemogoča, vsaj vprašljiva. Ponavadi ji namreč takoj sledi vprašanje: »Kaj pa družina?«. Prekomerna obremenjenost žensk z družino je prevladujoča predstava o ženski kot delovni sili oziroma o ženski kot tisti, ki vstopa na trg delovne sile. Predpostavlja se, da je to manj zanesljiva delovna sila, saj bo v teku življenja obremenjena z različnimi družinskimi obveznostmi in se zato ne splača toliko investirati v njeno izobraževanje. Ženske v Sloveniji predstavljajo skoraj polovico vseh zaposlenih in

tako kot moški delajo polni delovni čas, toda materinstvo in nosečnost sta razloga, zaradi katerih imajo težave pri iskanju zaposlitve. Večinoma zasedajo nižja delovna mesta in imajo manjše karijerne možnosti, za enakovredno delo pa dobijo v povprečju nižje plače.

Kot je povedala Sonja Robnik iz Urada za enake možnosti (Ženske se zavedajo svojih pravic, 2004, str. 15), je večina žensk pri nas zaposlena za polni delovni čas, slabih 7 odstotkov pa jih dela s polovičnim. »V Sloveniji ženske, ko postanejo matere, večinoma ostajajo na trgu dela. Ohranila se je dobra mreža institucionalnega varstva otrok, kar je pomemben dejavnik lažjega usklajevanja družinskega in poklicnega življenja. Poleg tega so pri nas vrtci dostopni za vse starše, saj je plačilo odvisno od dohodkov na družinskega člana. Pohvalno pri nas je tudi dejstvo, da velika večina očetov izkoristi pravico do neprenosljivega očetovskega dopusta. Počasi se večja tudi delež očetov, ki namesto mater izkoristijo del dopusta za nego in varstvo otroka. Tako se očetje dejavno vključujejo v skrb za nego in varstvo majhnih otrok,« pravi Sonja Robnik (Ženske se zavedajo svojih pravic, 2004, str. 15).

Vse prevečkrat se dogaja, da starši ne morejo uskladiti službenega in zasebnega življenja. Zato se ljudje odločajo za otroke v poznejših letih ali pa sploh ne. Druga možnost, ki jim preostane, je, da eden od staršev pozabi na kariero in skrbi za otroke. To pa so velikokrat prav ženske – nekatere samo začasno, druge za stalno. In pogosto proti svoji volji, predvsem zato, ker jih v to silijo organizacija delovnega časa, slabo otroško varstvo ali omejene možnosti, da po odsotnosti z dela zaradi rojstva spet zaživijo normalno poklicno življenje z vsemi ugodnostmi, ki jim jih to lahko ponudi.

SKLEP

Zakonska ureditev s področja materinstva in starševstva poudarja posebno varstvo delavk v zvezi z materinstvom. Preventivno varovanje obsega relativno prepoved nalaganja delavkam posebno težkih del in del pod zemljo. Delodajalec ne sme zavrniti sklenitve pogodbe o zaposlitvi z delavko zaradi njene nosečnosti. Varovana ni le nosečnica, kot iskalka prve zaposlitve, temveč so varovane tudi že zaposlene noseče delavke. Delodajalec mora delavki zagotoviti drugo delo, če bi lahko nosečnici delo na njenem delovnem mestu škodovalo. Ob tem ji mora zagotoviti enako plačo, kot ji je pripadala na dosedanjem delovnem mestu, če bi bilo to zanj ugodnejše. Posebno varstvo materinstva in starševstva je zagotovljeno

materam in staršem v zvezi z nadurnim in nočnim delom. Obravnavana kategorija zaposlenih uživa posebno varstvo tudi v zvezi z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) staršem zagotavlja pravice v najbolj občutljivem obdobju otroka, ob rojstvu in v prvih mesecih življenja. Ti trenutki so vedno povezani z velikimi pričakovanji, pa tudi s skrbmi in preizkušnjami. Država je za novopečene starše poskrbela s starševskimi dopusti, starševskimi nadomestili in družinskimi prejemki, ki v veliki meri doprinesejo k lažjemu preživetju ob koreniti spremembi v življenju staršev, ki jo prinese rojstvo otroka.

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001) je prinesel posebne pravice staršem, ki se jim rodijo dvojčki, nedonošenčki, staršem, ki že imajo dva otroka do osmega leta starosti, in tistim, ki imajo otroka s posebnimi potrebami. Novih pravic so deležni tudi starši, ki posvojijo otroka.

Med področji, kjer se ženska najpogosteje srečuje z diskriminacijo, seveda večinoma prikrito, je zanesljivo zaposlovanje. Ženske v Sloveniji predstavljajo skoraj polovico vseh zaposlenih in tako kot moški delajo polni delovni čas, toda materinstvo in nosečnost sta razloga, zaradi katerih imajo težave pri iskanju zaposlitve. Ženske kot bodoče matere delodajalcem predstavljajo manj zanesljivo in neprilagodljivo delovno silo, povzročajo pa jim tudi višje stroške odsotnosti z dela kot moški.

LITERATURA

1. Albreht Matjaž: Najbolj ogroženi so tujci. Delo, Ljubljana, 14.05.2003, str. 2.
2. Arko Anda: Razvoj in značilnosti dela na daljavo. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 45 str.
3. Aupič Tina: Diskriminacija žensk pri zaposlovanju. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 45 str.
4. Berčan Petra: Dileme družinske politike v Sloveniji. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 40 str.
5. Boh Katja: (Ne)uspehi prebivalstvene politike. Družboslovne razprave, Ljubljana, 16(2000), 30/31, str. 134-144.
6. Černič Istenič Majda: Proces oblikovanja družine v Sloveniji. Družboslovne razprave, Ljubljana, 36(1997), 1/2, str. 157-170.
7. Černigoj-Sadar Nevenka: Izkušnje plačanega dela in družine. Družboslovne razprave, Ljubljana, 2(1985), 3, str. 55-65.
8. Černoga Meta: Zakaj bi nosečnicam plačala firma, če lahko država. Nedeljski dnevnik, Ljubljana, 05.12.2004, str. 19.
9. Gaćeša Jelena: Pogodb o delu ne bo več. Delo, Ljubljana, 27.12.2002, str. 2.
10. Gaćeša Jelena: Problemi na ženskih hrbtih. Delo, Ljubljana, 09.03.2001, str. 2.
11. Gaćeša Jelena: Smo v zlati sredini evropske petnajsterice. Delo, Ljubljana, 02.02.2004, str. 2.
12. Je nosečnica varna na delovnem mestu?. Moj malček, Ljubljana, 2001, 5, str. 47-48.
13. Jogan Maca et al.: Ženske in diskriminacija. Ljubljana : Delavska enotnost, 1986. 156 str.
14. Jus – Rauter Mateja: Varstvo materinstva in zaposlovanje žensk. Diplomaska naloga. Maribor : Pravna fakulteta, 1997. 65 str.

15. Knap Tomaž: Novejši demografski razvoj in prebivalstvena politika v Republiki Sloveniji. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 43 str.
16. Kralj Zdenka: Pravice doječe matere. Vizita, Novo mesto, 17(2004), str. 9.
17. Majcen Sonja: Ureditev varstva materinstva v Republiki Sloveniji. Diplomaska naloga. Maribor : Pravna fakulteta, 2001. 101 str.
18. Merljak Sonja: Nič porodniške, nič težav. Delo, Ljubljana, 30.04.2003, str. 3.
19. Mulić Selma: Položaj žensk v slovenskem managementu. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 37 str.
20. Ozbič Petra: Zaposlovanje žensk na visokih delovnih položajih. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 39 str.
21. Podkrižnik Mimi: Materinstvo ne more biti ovira. Delo, Ljubljana, 03.09.2003, str. 19.
22. Pušenjak Dejan: Ni razlogov za spremembo. Delo, Ljubljana, 28.03.2003, str. 4.
23. Rečnik, Tanja: Ovire žensk pri zaposlovanju. Diplomsko delo. Ljubljana : Visoka poslovna šola, 2002. 40 str.
24. Skladnost družinskega in poklicnega življenja. Ljubljana : Vlada Republike Slovenije, Urad za žensko politiko, 1995. 76 str.
25. Stanković Tanja: Prikrita diskriminacija delodajalcev. Delo, Ljubljana, 18.11.2003, str. 15.
26. Strman Petra: Varstvo materinstva in očetovstva. Diplomaska naloga. Ljubljana : Visoka šola za socialno delo, 2001. 70 str.
27. Šetinc Tekavc Martina: Varstvo doječih mater pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi. Pravna praksa, Ljubljana, 2002, 31, str. 10-11.
28. Škof Lidija: Poklicna in materinska vloga ženske. Diplomaska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 48 str.
29. Tavčar Borut: Ženske se zavedajo svojih pravic. Delo, Ljubljana, 13.07.2004, str. 15.

30. Vodovnik Zvone: Poglavlja iz delovnega in socialnega prava. Ljubljana : Fakulteta za upravo, 2003. 239 str.
31. Volk Linda: Delodajalci obravnavajo ženske kot potencialne matere. Delo, Ljubljana, 02.10.2001, str. 19.
32. Volk Linda: Kakšno je dojemanje mamic v družbi. Delo, Ljubljana, 13.07.2004, str. 15.
33. Volk Linda: Ženske že vnaprej vedo, da bodo izgubile službo. Delo, Ljubljana, 19.08.2003, str. 13.
34. Zupanič Milena: Enakopraven, a slabši položaj. Delo, Ljubljana, 01.02.2002, str. 3.

VIRI

1. Anketa o zaposlovanju in socialni zaščiti zaposlenih v zabavnih panogah na Češkem, Madžarskem, Poljskem, Slovaškem in v Sloveniji. [URL: http://www.sindikat-glosa.si/sindikat/eu/vprasanja_odgovori_anketa_s.htm], 17.10.2004.
2. Cipot Mal Tina: Če vemo, kakšne pravice imamo, lahko tudi ukrepamo. [URL: http://www.otrokdruzina.com/stare_%20stevilke/2004/Marec/naslovna_tema_2.htm], 25.08.2004.
3. Družinska razmerja. [URL: <http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/405-98>], 11.09.2004.
4. Družinski prejemki. Ljubljana : Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2002.
5. Enaka obravnava žensk in moških v Zakonu o delovnih razmerjih. Ljubljana : Urad za enake možnosti. 8 str. [URL: http://www.uem-rs.si/slo/moje_prav.pdf], 2003.
6. Enake možnosti žensk in moških ter pristojnosti inšpektorata RS za delo. Ljubljana : Inšpektorat Republike Slovenije za delo. 9 str. [URL: http://www.uem-rs.si/slo/nadleg_pristojnosti.doc], 29.11.2004.
7. Interno gradivo Centra za socialno delo Šiška. [URL: <http://www.csd-ljsiska.si>], 22.02.2005.

8. Konvencija o odpravi vseh oblik diskriminacije žensk. [URL: http://podos.fingerprinsts.si/pravna_read.php?id=25], 03.12.2004.
9. Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami. 7 str. [URL: http://zavod.zrsss.si/pdf/UPP_kriteriji.pdf], 16.01.2005.
10. Mesečni statistični pregled Republike Slovenije. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, št. 1/2005, str. 31.
11. Nosečnice na delu. Ljubljana : Urad RS za varnost in zdravje pri delu. 8 str. [URL: http://www.gov.si/mddsz/uvzd/publikac/Nosecnice_1.pdf], 27.03.2005.
12. Novi zakon o delovnih razmerjih. [URL: http://www.mojotrok.net/novi_zakon_o_delovnih_razmerjih.htm], 25.08.2004.
13. Odpiramo vrata ženskam. Ljubljana : Urad za žensko politiko. [URL: <http://www.uem-rs.si/slo/publikacije/odpiramo/0.html>], 08.09.2004.
14. Položaj žensk v Sloveniji v devetdesetih. [URL: <http://www.uem-rs.si/slo/publikacije/polozajzensk90/51.html>], 08.09.2004.
15. Pravice nosečnic. Mama (posebna izdaja), Ljubljana, april 2003, str. 22-23.
16. Pravice zaposlenih staršev. Ljubljana : Inšpektorat RS za delo. [URL: <http://www.mojotrok.net/pravicezap.htm>], 25.08.2004.
17. Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic do družinskih prejemkov (Uradni list RS, št. 116/2003).
18. Pravilnik o postopkih za uveljavljanje pravic iz zavarovanja za starševsko varstvo (Uradni list RS, št. 104/2003).
19. Pravilnik o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile ter doječih delavk (Uradni list RS, št. 82/2003).
20. Smo Slovenke na trgu delovne sile enakopravne?: Analiza položaja žensk na trgu delovne sile v Sloveniji. Ljubljana : Pospeševalni center za malo gospodarstvo, 2002. 71 str
21. Socialna zaščita. Statistične informacije, 12, Ljubljana, 2004, 228, 15 str.
22. Statistični letopis Republike Slovenije 2004. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2004, str. 81 in 205-206.

23. Usklajeni zneski družinskih prejemkov. [URL: <http://www.csd-ljsiska.si/splosno/sporocila.asp?ID=-1989675800>], 16.01.2005.
24. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS/I, št. 33/91).
25. Varstvo otrok prikrajšanih za normalno družinsko življenje. [URL: http://www.csd-radovljica.si/Varstvo_otrok1.php], 17.09.2004.
26. Začetno poročilo Republike Slovenije o sprejetih ukrepih za odpravo vseh oblik diskriminacije žensk. Ljubljana : Urad za enake možnosti. [URL: <http://www.uem-rs.si/slo/publikacije/cedaw/12.html>], 08.09.2004.
27. Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002).
28. Zakon o enakih možnostih žensk in moških (Uradni list RS, št. 59/2002).
29. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 97/2001).
30. Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 54-2704/2003).
31. Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/1999).
32. Zavarovanje za starševsko varstvo. Ljubljana : Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2002.
33. Ženske in znanost – prizadevanja Avstrije in EU za vključevanje žensk na vseh nivojih znanstvenega življenja. [URL: http://www.ds-rs.si/dejavnost/predavanja/besedila_pre/Heindl.htm], 08.09.2004.

PRILOGE

Priloga 1: Obremenitve in škodljivosti, tveganja in ukrepi

Seznam škodljivosti oziroma obremenitev		Kaj je tveganje?
Fizikalni dejavniki kot možni povzročitelji poškodbe otroka		
Trki, vibracije, gibi	Redna izpostavljenost sunkom (nenadnim močnim udarcem v telo), ali nizkofrekvenčnim vibracijam (vožnja s terenskimi vozili, prekomerno gibanje) lahko povzroči nezaželeno prekinitve nosečnosti. Dolgotrajna izpostavljenost sicer ne povzroča okvar ploda, vendar je običajno povezana s težkim fizičnim delom, ki lahko poveča riziko prezgodnjega poroda ali nizke porodne teže otroka. Doječe delavke zaradi naštetih faktorjev niso bolj ogrožene kot druge delavke.	Noseče delavke in tiste, ki so pred kratkim rodile, naj se izogibajo tistim opravilom, pri katerih se prenašajo na telo vibracije, in tistim opravilom, kjer je posebej trebuh izpostavljen sunkom ali tresljajem.
Ročno dvigovanje bremen z možnostjo poškodb	Bolj ko nosečnost napreduje, posebej pa po 28. tednu nosečnosti, ko se zaradi hormonov zmehčajo vezi in ko je ravnotežje nosečnic vedno bolj moteno, bolj so nosečnice ogrožene zaradi ročnega dvigovanja bremen. Za tiste, ki so pred kratkim rodile, posebej, če so imele carski rez, velja, da se morajo prav tako paziti pri dvigovanju bremen. Doječe delavke niso posebej ogrožene.	Spremembe, ki jih mora delodajalec narediti so odvisne od pogojev dela. Dvigovanje bremen mora zmanjšati do najmanjše možne mere za vse ženske. Nosečnicam mora zagotoviti zmanjševanje dvigovanja bremen s spremembo organizacije dela. Nosečnice lahko dvigujejo največ 5 kg. Primerna je tudi šola pravilnega dvigovanja bremen.
Hrup	Noseče ženske oziroma njihov plod so ogrožene zaradi hrupa nad 80 db, saj dolgotrajna izpostavljenost takemu hrupu lahko povzroči zvišanje krvnega tlaka in utrujenost. Za delavke, ki so pred kratkim rodile in dojijo ne obstajajo omejitve v zvezi z izpostavljenostjo hrupu.	Hrup mora biti v okvirih, ki jih predpisuje Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti hrupu pri delu.
Ionizirno sevanje	Pomembna izpostavljenost sevanju je škodljiva za plod, kar mora biti jasno določeno s predpisanimi dozami, ki jih sme prejeti nosečnica v posameznem obdobju nosečnosti. Če noseča ali doječa delavka dela z radioaktivnimi tekočinami ali odpadki, lahko pride do izpostavljenosti ploda preko prebavnega trakta ali preko kože matere in nato preko posteljice v plod oziroma z dojenjem v otroka.	Delo mora biti organizirano tako, da je noseča delavka izpostavljena le toliko kot je nujno zaradi procesa dela, vendar pod dovoljenimi vrednostmi. Posebno moramo biti pozorni, da ne pride do onesnaženja z radioaktivnim sevanjem pri nosečih ali doječih delavkah, ki ne delajo na rizičnih delovnih mestih.
Neionizirno sevanje	Vidno sevanje: ne pomeni posebne nevarnosti za noseče ali doječe matere. Elektromagnetna polja ali valovi (radijsko sevanje): Danes ni znano kakršnokoli škodljivo delovanje na plod ali mater. Kljub temu velika izpostavljenost radijski frekvenci lahko povzroči okvare z dvigovanjem telesne temperature.	Izpostavljenost ne sme biti večja, kot je dovoljena s posebnimi predpisi.
Skrajne temperature	Nosečnice težje prenašajo vročino in lahko omedlijo ali doživijo toplotni udar. Manjši riziko obstaja po porodu. Dojenje je v vročini lahko moteno zaradi pomanjkanja tekočine. Za delo v mrazu ni omejitev, vendar je za varovanje zdravja potrebno delavkam zagotoviti ustrezno zaščitno obleko.	Nosečnice ne smejo biti na delu izpostavljene skrajni vročini, pozorni moramo biti, če delajo ob industrijskih pečeh. Pomagajo sobe za počitek in osvežitev.
Nenormalni gibi in položaji ter potovanje (zunaj ali znotraj podjetja). Psihična ali fizična utrujenost in druge fizične obremenitve, povezane z nosečnostjo ali materinstvom	Utrujenost zaradi težkega fizičnega dela in predolge delovne izmene so povezane s spontanimi prekinitev nosečnosti (splavi), prezgodnjimi porodi in nizko porodno težo. Prevelik telesni napor in psihični pritiski povzročijo stres, ki lahko preraste v bolezenski strah in povzroči zvišanje krvnega tlaka. Nosečnice imajo težave z delom na višini, na primer na lestvah ali odrih, pa tudi z delom v tesnih delovnih prostorih, ki posebej v zadnjih mesecih nosečnosti ne zadostujejo več obsegu trebuha. To lahko pripelje do prisilnih položajev in okvar. Priročnost, gibčnost, koordinacija, hitrost gibanja, doseg in ravnotežje so okvarjeni in nevarnost nezgod se poveča.	Zagotoviti je treba, da je trajanje, obseg in tempo dela primeren in če je mogoče, dopustiti, da delavka sama organizira svoje delo. Zagotoviti je potrebno možnost, da se delavka lahko usede, da si malo odpočije. Daljši in bolj pogosti odmori bodo delavkam zagotovili zmanjšano utrujenost. Prilagoditev delovnih mest in nalog lahko zmanjša neugodne položaje pri delu in zmanjša možnost okvar. Nosečnica na službeni poti mora misliti tudi na to, da lahko na poti pride do komplikacij nosečnosti, posebej če se nahaja v oddaljenih deželah, s slabšo medicinsko oskrbo. Posebno pozoren je treba biti na obvezna cepljenja pred potovanjem.

Nadaljevanje Priloge 1

Seznam škodljivosti oziroma obremenitev		Kaj je tveganje?
Biološki dejavniki		
Biološki dejavniki, ki lahko povzročijo nehoteno prekinitev nosečnosti, ali fizično ali nevrolško okvaro ploda.	Številni biološki dejavniki lahko prizadenejo nerojenega otroka, če se mati okuži med nosečnostjo. Infekcija se lahko prenese preko posteljice na otroka, lahko se otrok okuži med porodom ali po porodu preko mleka ali v tesnem kontaktu z materjo. Primeri bioloških dejavnikov, ki lahko škodujejo otroku so: rdečke, hepatitis B, HIV (virus, ki povzroča AIDS), herpes, tuberkuloza, sifilis, norice in tifus. Verjetnost okužbe je za večino delavk v domačem okolju enaka kot na delu, obstajajo pa vseeno tudi poklici, kjer je možnost okužbe večja.	Preventivni ukrepi bodo odvisni od ocene rizika - to pomeni: od narave dejavnika, pogostosti stikov z okuženimi osebami, čistočo okolja, možnosti cepljenja. Če obstaja možnost okužbe z zelo škodljivim dejavnikom, je bolj primerno nosečnice umakniti iz takega okolja.
Kemijske škodljivosti (za sledeče kemikalije je znano, da verjetno ogrožajo zdravje nosečnic ali ploda)		
Snovi označene s standardnimi opozorilnimi oznakami R40, R45, R46, R61, R63 in R64.	V to skupino spada približno 800 snovi, ki jih označujemo z naslednjimi oznakami in opisi: R40: možna nevarnost trajnih okvar zdravja R45: lahko povzroči raka R46: lahko povzroči dedne genetske okvare R61: lahko škoduje nerojenemu otroku R63: možna nevarnost škodovanja nerojenemu otroku R64: lahko škoduje zdravju dojenčka preko materinega mleka Resnično tveganje izhaja iz ocene tveganja na delovnem mestu. To pomeni, da našteje snovi v praksi niso nevarne, če so delavci izpostavljeni koncentracijam nevarnih snovi, ki so nižje od mejnih vrednosti nevarnih snovi, razen, če ni s posebnimi predpisi drugače določeno.	Kadar delavci pri delu uporabljajo snovi, ki lahko povzročijo prirojene genetske okvare, mora delodajalec oceniti tveganje za zdravje delavcev in kadar je potrebno, tudi preventivno ukrepati. Posebno skrb mora nameniti nosečim in doječim materam.
Snovi in predelovalni postopki iz priloge Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi dela s kancerogenimi in ali mutagenimi snovmi (Ur. l. št. 38/00)	Snovi, pripravki in postopki: - proizvodnja auramina - izpostavljenost aromatskim policikličnim ogljikovodikom, prisotnim v premogu, sajah, katranu, smolah, parah ali prahu - izpostavljenost prahu, param ali aerosolom, ki nastanejo med izdelavo in elektrolitskem čiščenjem bakrenih in nikljevih površin - uporaba močnokislinskega postopka pri proizvodnji isopropilalkohola	Nosečnice v teh postopkih ne smejo delati.
Živo srebro in njegove spojine	Organske živosrebrne spojine imajo lahko škodljive učinke na plod. Raziskave na živalih in opazovanja pri ljudeh so pokazale, da izpostavljenost tem snovem povzroči upočasnjeno rast ploda, motnje v razvoju živčevja in zastrupitev matere. Jasne povezave med izpostavljenostjo živemu srebru in njegovim anorganskim spojinam in okvarami ploda niso opazili. Matere, ki so pred kratkim rodile, zaradi izpostavljenosti živemu srebru niso bolj ogrožene kot drugi delavci. Vplivi na otroke so nejasni.	Predpisana dovoljena mejna vrednost za živo srebro je 0,08 mg/m ³ , za organske živosrebrne spojine pa 0,01mg/m ³ . Delodajalec mora meriti izpostavljenost na delovnih mestih, zmanjševati nivo izpostavljenosti in zaposlene poučiti o varnem delu.
Antimitotična (citotoksična) zdravila	Ta zdravila se uporabljajo za zdravljenje raka. Okvarijo genetsko informacijo v spermijih in jajčecih po dolgotrajni uporabi. Nekatera lahko povzročijo raka. V telo pridejo preko vdihanega zraka ali preko kože.	Nivo, pod katerim ni nevarnosti za zdravje, ni znan, zato je potrebno velikost izpostavljenosti tem zdravilom ohranjati na čim nižjem nivoju. Pri oceni tveganja je potrebno posebej gledati fazo priprave zdravila (farmaceuti, medicinske sestre), dajanje zdravila in odstranitev odpadkov (kemijskih, človeških).

Nadaljevanje Priloge 1

Seznam škodljivosti oziroma obremenitev		Kaj je tveganje?
Nevarne kemijske snovi, ki se vnašajo v telo preko kože - sem spadajo nekateri pesticidi	Določene snovi se lahko prenašajo v telo preko zdrave kože - v Pravilniku so označene s črko H. Škodljivost je odvisna od načina uporabe te snovi in od njenih škodljivosti. Prehod preko kože je možen zaradi lokalnega onesnaženja, na primer če se polijete po koži ali obleki, lahko pa pride do prehoda skozi kožo, kadar je koncentracija par v zraku zelo visoka. Pesticidi so primer za snov, ki se z lahkoto prenese preko kože. Drug primer so organska topila.	Izvajati je treba posebne ukrepe, da se prepreči stik s kožo. Zmanjševati je potrebno izpostavljenost s tehničnimi ukrepi, ali pa uporabljati osebno varovalno opremo (rokavice, delovno haljo ali ščitnik za obraz). Mogoče bi se dalo postopek zapreti ali pa vsaj zagotoviti, da bi izhajalo manj hlapov. Osebna varovalna oprema mora biti primerne velikosti, čista in ustrezno tehnično pregledana.
Ogljikov monoksid	Ogljikov monoksid nastaja ob uporabi bencina, dizelskega goriva ali nafte kot vira energije v strojih in z uporabo teh snovi v domačem okolju. Ogljikov monoksid gre lahko preko posteljice in povzroči pri plodu pomanjkanje kisika. Podatkov je bolj malo, vendar pa govorijo v prid dejstvu, da ogljikov monoksid škodi plodu. O tem, da bi ogljikov monoksid škodil dojenim otrokom ali materam po porodu, ni podatkov.	Ogljikov monoksid je snov, ki je škodljiva za razmnoževanje in je označen z R61, ker lahko povzroči okvare na nerojenem otroku. Potrebna so natančna navodila za uporabo nevarnih snovi.
Svinec in svinčeve spojine - tiste, ki se lahko vnesejo v človeško telo	Poklicna izpostavljenost svincu v začetku 19. stoletja je bila čisto brez kontrole in je pogosto povzročala nezaželjene prekinitev nosečnosti, mrtvorojenost in neplodnost. Zadnje študije so pokazale možno povezavo med izpostavljenostjo nizkim vrednostim svinca v okolju in nekoliko zmanjšano intelektualno zmogljivostjo otroka. Vpliv na dojene otroke mater, izpostavljenih svincu, ni bil proučen, čeprav vemo, da gre svinec v materino mleko. Ker vemo, da je živčevje malih otrok posebej občutljivo na svinec, je treba na to problematiko gledati iz tega zornega kota. Svinec in njegove spojine spadajo med snovi, ki so nevarne za razmnoževanje in morajo imeti oznako R61 - »lahko povzročijo škodo nerojenemu otroku«.	V pravilniku je predpisana mejna vrednost za svinec v zraku 0,1 mg/m ³ in dovoljen nivo v krvi pri delavcih, ki jih pregledujemo zaradi izpostavljenosti svincu. Za ženske ni posebnih mejnih vrednosti. Vendar pa svetujemo, da ženske, izpostavljene svincu, ne bi smele imeti v krvi več kot 25 mikrogramov svinca/100 ml krvi. S tem naj bi preprečili okvaro ploda v tednih, ko delavka še ne ve, da je noseča. Ko pa je nosečnost enkrat ugotovljena, delavka ne sme biti pri delu več izpostavljena svincu.
Delovni pogoji		
Podzemna rudarska dela	V rudnikih je delo fizično naporno, poleg tega so prisotni številni škodljivi dejavniki, ki so bili že opisani v tem navodilu.	Ženske ne smejo opravljati ročnega dela v podzemnih rudnikih. Ženske, ki delajo v vodstvih rudnikov ali v službah varstva in zdravja pri delu, se smejo usposabljanje oziroma lahko gredo občasno tudi pod zemljo.
Delo s slikovnimi zasloni	Nivo ionizirnega in neionizirnega sevanja, ki nastajata v zaslonih osebnih računalnikov, sta daleč pod nivojem nevarnega in se ne štejeta za nevarna za zdravje. Zato za zaščito delavk ni potrebnih nobenih posebnih ukrepov ali opreme.	V javnosti je bila povzročena zaradi poročil o prezgodnjih porodih in okvarah na nerojenih otrocih pri delavkah, ki so delale s slikovno zaslonno opremo, velika zaskrbljenost. Posebej je bilo izpostavljeno elektromagnetno valovanje. Narejene so bile tudi številne znanstvene študije, toda tudi združene ne morejo pokazati nobene povezave med prezgodnjimi porodi in prirojenimi okvarami ter delom pred slikovnimi zasloni. Te raziskave se nadaljujejo. S stališča znanosti torej ni nobenega argumenta, da bi delavke prenehale delati s slikovno zaslonno opremo.

Vir: Nosečnice na delu, 2005, str. 5-8.

Priloga 2: Družinski prejemki in starševsko nadomestilo v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

Tabela 1: Povprečno mesečno število upravičencev do starševskega nadomestila v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

povprečno mesečno število upravičencev					
skupaj	od tega upravičenci do daljšega dopusta za nego in varstvo otroka				
	skupaj	rojstvo več otrok	nedonošenček	že varuje več otrok	zaradi bolezni
195	16	2	6	9	-

Vir: Socialna zaščita, 2004, str. 3.

V letu 2003 je v Upravni enoti Trebnje prejelo starševsko nadomestilo v povprečju 195 upravičencev, od tega jih je 16 bilo upravičenih do daljšega dopusta za nego in varstvo otroka.

Tabela 2: Povprečno mesečno število upravičencev, prejemnikov otroškega dodatka (OD), in otrok v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

Upravičenci			otroci				povpr. mes. OD za otroka v SIT
skupaj	državljeni SLO	tuji državljani	skupaj	državljeni SLO	tuji državljani	otroci s preusmerjenim OD	
2637	2619	18	4636	4605	31	25	10.637

Vir: Socialna zaščita, 2004, str. 5.

V Upravni enoti Trebnje je v letu prejelo otroški dodatek 2637 upravičencev za 4636 otrok. Povprečen mesečni otroški dodatek je znašal 10.637 SIT.

Tabela 3: Število upravičencev do dodatka za veliko družino v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

upravičenci		
Skupaj	po uradni dolžnosti	na podlagi vloge
439	433	6

Vir: Socialna zaščita, 2004, str. 9.

V letu 2003 v Upravni enoti Trebnje je prejelo dodatek za veliko družino 439 upravičencev.

Število očetov, ki so koristili 15 dni očetovskega dopusta s pripadajočim očetovskim nadomestilom v Upravni enoti Trebnje v letu 2003, je bilo 143.

Tabela 4: Povprečno mesečno število do starševskega dodatka ob rojstvu otroka, po tipu vlagatelja in načinu izplačila v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

Upravičenci						
po tipu vlagatelja				po načinu izplačila		
Skupaj	mati	oče	drugi	skupaj	denarna oblika	funkcionalna oblika
30	30	-	-	30	30	-

Vir: Socialna zaščita, 2004, str. 6.

V letu 2003 je prejelo starševski dodatek 30 upravičencev v Upravni enoti Trebnje, in sicer je bila v vseh primerih vlagatelj mati in tudi izplačilo je bilo v vseh primerih v denarni obliki.

Tabela 5: Število upravičenk do pomoči ob rojstvu otroka v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

Skupaj	denarna pomoč	zavitki z opremo za novorojence				
		skupaj	A	B	C	D
155	116	36	24	-	6	9

Vir: Socialna zaščita, 2004, str. 7.

V letu 2003 je v Upravni enoti Trebnje bilo upravičenih do pomoči ob rojstvu otroka 155 oseb, od tega je 116 upravičencev izbralo denarno pomoč, ostalih 36 pa zavitke z opremo za novorojence.

Tabela 6: Število otrok po osnovni in povečani višini dodatka za nego otroka v Upravni enoti Trebnje v letu 2003

otroci po višini dodatka						otroci po načinu nakazila dodatka		
skupaj	osnovna višina	povečana višina	od tega otroci v zavodu			skupaj	denarna oblika	materialna oblika
			skupaj	osnovna višina	povečana višina			
56	51	5	6	4	2	56	56	-

Vir: Socialna zaščita, 2004, str. 8.

V Upravni enoti Trebnje je v letu 2003 bilo upravičenih do dodatka za nego otroka 56 oseb, in sicer so vse osebe dobile dodatek v denarni obliki.

Povprečno mesečno število prejemnikov delnega plačila za izgubljeni dohodek v Upravni enoti Trebnje v letu 2003 je bilo 1.

Priloga 3: Vloga za uveljavitev pravice do porodniškega dopusta

OBRAZEC S-1/1-vloga za uveljavitev pravice
do porodniškega dopusta

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-90-

--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO PORODNIŠKEGA DOPUSTA

I. PODATKI O VLAGATELJICI:

Priimek in ime matere: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Stalno prebivališče: _____
(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče: _____
(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

II. PODATKI O ZAPOSLOTVI VLAGATELJICE:

Zaposlitev: _____
(naziv in naslov delodajalca)

III. DOPUST BOM NASTOPILA (ustrezno obkrožite):

- a) 28 dni pred predvidenim datumom poroda b) 42 dni pred predvidenim datumom poroda

IV. S to vlogo uveljavljam tudi pravico do pomoči ob rojstvu otroka v obliki (ustrezno obkrožite):

1) kot zavitek za novorojenca	a) zavitek A
	b) zavitek B
	c) zavitek C
2) kot enkratni denarni prispevek	d) zavitek D

za (ustrezno obkrožite) a) enega otroka b) dva otroka c) _____ več pričakovanih/rojenih otrok.
(navedite število otrok)

Zavitek za novorojenca bom dvignil/a _____
(naziv in naslov distribucijskega mesta)

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagateljice:

V _____, dne _____

Če vlagateljica uveljavlja več pravic iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo hkrati, izpolni vse podatke o vlagateljici le na vlogi, s katero uveljavlja prvo pravico, na vseh ostalih vlogah pa obvezno navede le priimek in ime vlagateljice ter EMŠO.

PRILOGE (obkrožite)

- potrdilo o predvidenem datumu poroda na **Prilogi št. S-1**
- potrdilo delodajalca o zaposlitvi na **Prilogi št. S-2**

- obvestilo zdravstvenega zavoda, da je bil otrok rojen kot nedonošenček

Priloga 4: Vloga za uveljavitev pravice do porodniškega dopusta očeta, druge osebe ali enega od starih staršev otroka

OBRAZEC S-1/1-O - vloga za uveljavitev pravice do porodniškega dopusta očeta ali druge osebe

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-90-

--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO PORODNIŠKEGA DOPUSTA OČETA, DRUGE OSEBE ALI ENEGA OD STARIH STARŠEV OTROKA

I. VLAGATELJ/ICA (ustrezno obkrožiti) a) oče c) druga oseba
b) eden od starih staršev otroka

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. PODATKI O VLAGATELJU / ICI

Priimek in ime: _____

Stalno prebivališče: _____

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče: _____

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

III. PODATKI O ZAPOSLOTVI VLAGATELJA / ICE:

Zaposlitev: _____

(naziv in naslov delodajalca)

IV. PODATKI O MATERI:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

V. PODATKI O OTROKU:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

VI. RAZLOGI ZA UVELJAVLJANJE PRAVICE

- a) smrt matere b) zapustitev otroka
c) trajna oz. začasna nesposobnost matere d) ker je mati mlajša od 18 let in ima status vjenke, učenke, dijakinje oz. študentke
za samostojno življenje in delo

VII. DATUM UVELJAVLJANJA PRAVICE DO PORODNIŠKEGA DOPUSTA: _____

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice: _____

V _____, dne _____

Če vlagatelj uveljavlja več pravic iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo hkrati, izpolni vse podatke o vlagatelju le na vlogi, s katero uveljavlja prvo pravico, na vseh ostalih vlogah pa obvezno navede le priimek in ime vlagatelja ter EMŠO.

PRILOGE (obkrožite):

- potrdilo delodajalca o zaposlitvi na **Prilogi št. S-2**
- mnenje zdravnika, da mati trajno ali začasno ni sposobna za samostojno življenje in delo
- mnenje pristojnega organa o zapustitvi otroka
- odločba centra oziroma sodba ali začasna odredba sodišča v skladu s 3. točko 3. člena ZSDP
- soglasje matere, če je mlajša od 18 let, na **Prilogi št. S-3**
- potrdilo o šolanju oz. vpisu matere, če je mati mlajša od 18 let
- izjava očeta ali enega od starih staršev, da neguje in varuje otroka na **Prilogi št. S-8**

Priloga 5: Vloga za uveljavitev pravice do očetovskega dopusta

OBRAZEC S-1/2 - vloga za uveljavitev pravice
do očetovskega dopusta

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-91-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO OČETOVSKEGA DOPUSTA

I. PODATKI O OČETU:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Priimek in ime: _____

Stalno prebivališče: _____

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče: _____

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

II. PODATKI O ZAPOSLOTVI OČETA:

Zaposlitev: _____

(naziv in naslov delodajalca)

III. PODATKI O MATERI:

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

IV. PODATKI O OTROKU:

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

V. KORISTIL BOM:

a) Plačani očetovski dopust

1a. plačani očetovski dopust v strnjemem nizudni (največ 15 dni v času porodniškega dopusta matere)

2a. plačani očetovski dopust po dnevihdni (največ 11 dni v času porodniškega dopusta matere)

b) Neplačani očetovski dopust

1b. neplačani očetovski dopust v strnjemem nizu v trajanju..... (največ 75 dni)

2b. neplačani očetovski dopust po dnevih v trajanju..... (največ 52 dni)

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja:

V _____, dne _____

Če vlagatelj uveljavlja več pravic iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo hkrati, izpolni vse podatke o vlagatelju le na vlogi, s katero uveljavlja prvo pravico, na vseh ostalih vlogah pa obvezno navede le priimek in ime vlagatelja ter EMŠO.

PRILOGE(obkrožite):

- potrdilo delodajalca o zaposlitvi na **Prilogi št. S-2**
- zapisnik o priznanju očetovstva

- izjavo očeta ali druge osebe, da varuje in neguje otroka na **Prilogi št. S-8**

Priloga 6: Vloga za uveljavitev pravice do dopusta za nego in varstvo otroka

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO
.....
.....

OBRAZEC S-1/3 - vloga za uveljavitev pravice
do dopusta za nego in varstvo otroka

Št. spisa: 020-92-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO DOPUSTA ZA NEGO IN VARSTVO OTROKA

- I. VLAGATELJ/ICA (ustrezno obkrožiti) a) mati b) oče
c) eden od starih staršev otroka d) druga oseba

II. PODATKI O VLAGATELJU/ICI:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Priimek in ime: _____

Stalno prebivališče: _____

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče: _____

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

III. PODATKI O ZAPOSLOTVI VLAGATELJA/ICE:

Zaposlitev: _____

(naziv in naslov delodajalca)

IV. PODATKI O MATERI, če vlagatelj/ica ni mati:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

V. PODATKI O OTROKU ALI O HKRATI VEČ ŽIVOROJENIH OTROCIH MATERI:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

a) rojstva dvojčkov,	e) zaradi vzgoje in varstva treh otrok, mlajših od osem let, ob rojstvu otrok/a,
b) rojstva več hkrati živorojenih otrok,	f) zaradi vzgoje in varstva štirih ali več otrok, mlajših od osem let, ob rojstvu otrok/a,
c) rojstva nedonošenčka/ov,	g) zaradi rojstva otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo.
d) zaradi vzgoje in varstva dveh otrok, mlajših od osem let, ob rojstvu otrok/a,	

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

1. **Pravico do dopusta za nego in varstvo otroka bom izrabil/a sam/a v obliki polne odsotnosti z dela,**
2. **Pravico do dopusta za nego in varstvo otroka bom izrabil/a v skladu z dogovorom med staršema:**
 - 2a) izmenično z drugim staršem v obliki polne odsotnosti z dela,
 - 2b) istočasno z drugim staršem v obliki delne odsotnosti z dela in v dogovoru z delodajalcemur dnevno,
 - 2c) v delu, ki se nanaša na podaljšani dopust za nego in varstvo otroka, istočasno z drugim staršem v obliki polne odsotnosti z dela.
3. **Del dopusta za nego in varstvo otroka v trajanju dni (največ 75 dni) bom izrabil/a do osmega leta starosti otroka (ustrezno obkrožiti):**
 - 3a) v strnjem nizu (največ 75 dni)
 - 3b) po dnevih (največ 52 dni)
4. **Del dopusta za nego in varstvo otroka v trajanju dni bom koristil/a v obliki dobroimetja zaradi:**
 - 4a) plačila varstva otrok
 - 4b) plačila najemnine za stanovanje ali hišo
 - 4c) reševanja stanovanjskega vprašanja (nakup ali adaptacija stanovanja ali hiše, gradnja hiše)

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

Če vlagatelj uveljavlja več pravic iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo hkrati, izpolni vse podatke o vlagatelju le na vlogi, s katero uveljavlja prvo pravico, na vseh ostalih vlogah pa obvezno navede le priimek in ime vlagelja ter EMŠO.

- izjavo matere ali očeta na **Prilogi št. S-5**, če pravico uveljavlja samo eden od staršev
- dogovor staršev o časovni razporeditvi odsotnosti z dela na **Prilogi št. S-4.1**, če pravico uveljavljata oba starša v polni odsotnosti z dela
- dogovor staršev in delodajalcev o časovni razporeditvi delne odsotnosti z dela na **Prilogi št. S-4.2**, če pravico uveljavljata oba starša v obliki delne odsotnosti z dela
- dogovor staršev o istočasnem koriščenju pravice na **Prilogi št. S-4**, če koristita pravico na podlagi 31. člena zakona

- potrdilo delodajalca o zaposlitvi na **Prilogi št. S-2**
- obvestilo zdravstvenega zavoda, da je otrok rojen kot nedonošenček
- odločba centra oziroma sodba aličasna odredba sodišča v skladu s 3. točko 3. člena ZSDP,
- zdravstvena dokumentacija zaradi rojstava otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo
- izjava enega od starih staršev, da varuje in neguje otroka na **Prilogi št. S-8**

Priloga 7: Vloga za naknadno uveljavitev pravice do dopusta za nego in varstvo otroka

OBRAZEC S-1/3-N – vloga za naknadno uveljavitev
pravice do dopusta za nego in varstvo otroka

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO
.....
.....

Št. spisa: 020-92-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA NAKNADNO UVELJAVITEV PRAVICE DO DOPUSTA ZA NEGO IN VARSTVO OTROKA (za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo)

- I. VLAGATELJ/ICA (ustrezno obkrožiti)
a) mati	c) eden od starih staršev otroka
b) oče	d) druga oseba

II. PODATKI O VLAGATELJU/ICI:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Stalno prebivališče: _____
(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče: _____
(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

III. PODATKI O OTROKU/CIH za katere se pravica uveljavlja:

Priimek in ime: _____ EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Priimek in ime: _____ EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

katerih podatki so na *obrazcu 1/3 – vloga za uveljavitev pravice do dopusta za nego in varstvo otroka*, uveljavljam pravico do daljšega dopusta za nego in varstvo otroka/e, ki potrebuje/jo posebno nego in varstvo.

IV. PODATKI O MATERI, če vlagatelj/ica ni mati:

Priimek in ime: _____ EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

V. NAČIN IZRABE DOPUSTA ZA NEGO IN VARSTVO OTROKA (ustrezno obkrožiti):

1. Pravico do dopusta za nego in varstvo otroka bom izrabil/a sam/a v obliki polne odsotnosti z dela

2. Pravico do dopusta za nego in varstvo otroka bom izrabil/a v skladu z dogovorom med staršema:

- 2a) izmenično z drugim staršem v obliki polne odsotnosti z dela,
- 2b) istočasno z drugim staršem v obliki delne odsotnosti z dela in v dogovoru z delodajalcem
.....ur dnevno,
- 2c) v delu, ki se nanaša na podaljšani dopust za nego in varstvo otroka, istočasno z drugim staršem
v obliki polne odsotnosti z dela.

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

PRILOGE (obkrožite):

- zdravstvena dokumentacija za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo
- potrdilo delodajalca o zaposlitvi na **Prilogi št. S-2**
- dogovor staršev na **Prilogi št. S-4**
- dogovor staršev na **Prilogi št. S-4.1**
- dogovor staršev in delodajalcev na **Prilogi št. S-4.2**
- izjava matere ali očeta na **Prilogi št. S-5**

Priloga 8: Vloga za uveljavitev pravice do posvojiteljskega dopusta

OBRAZEC S-1/4 - vloga za uveljavitev pravice
do posvojiteljskega dopusta

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-93-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO POSVOJITELJSKEGA DOPUSTA

I. PODATKI O VLAGATELJU / ICE:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Stalno prebivališče: _____
(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče: _____
(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

II. PODATKI O ZAPOSLOTVI VLAGATELJA / ICE:

Zaposlitev: _____
(naziv in naslov delodajalca)

III. PODATKI O OTROKU:

Priimek in ime: _____ EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

IV. DOPUST BOM KORISTIL/A:

- a) v obliki polne odsotnosti z dela od.....do..... b) v obliki delne odsotnosti z delaur tedensko, od.....do.....

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

Če vlagatelj uveljavlja več pravic iz naslova zavarovanja za starševsko varstvo hkrati, izpolni vse podatke o vlagatelju le na vlogi, s katero uveljavlja prvo pravico, na vseh ostalih vlogah pa obvezno navede le priimek in ime vlagatelja ter EMŠO.

PRILOGE (obkrožite):

- odločba o posvojitvi otroka ali odločba o namestitvi otroka v vzgojo in varstvo z namenom posvojitve
- potrdilo delodajalca o zaposlitvi na **Prilogi št. S-2**
- odločba o pravici do dopusta za nego in varstvo otroka

Priloga 9: Vloga za uveljavitev pravice do starševskega nadomestila

OBRAZEC S-2/1 – vloga za uveljavitev pravice
do starševskega nadomestila

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-9

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO STARŠEVSKEGA NADOMESTILA

I. PODATKI O VLAGATELJU/ICI:

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. PODATKI O MATERI, če vlagatelj/ica ni mati:

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

III. VRSTA STARŠEVSKEGA NADOMESTILA (ustrezno obkrožite):

1. porodniško nadomestilo	3. Nadomestilo za dopust za nego in varstvo otroka
2. očetovsko nadomestilo	4. posvojiteljsko nadomestilo

Starševski dopust nastopim dne:

IV. PODATKI O OSEBNEM RAČUNU VLAGATELJA/ICE:

Naziv banke, pri kateri ima vlagatelj/ica odprt osebni račun

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Številka osebnega računa vlagatelja/ice

V. UVELJAVLJAM DAVČNO OLAJŠAVO ZA NASLEDNJE DRUŽINSKE ČLANE:

Priimek in ime, sorodstveno razmerje

EMŠO

Davčna številka:

Priimek in ime, sorodstveno razmerje	EMŠO	Davčna številka:

VI. Želim, da mi premijo za dodatno zdravstveno zavarovanje pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije – Vzajemna zavarovalnica, enota _____, št. police: _____, odtegujete od nadomestila. Premijo imam plačano do _____.

VII. Vlogi prilagam obrazec/ce **Priloga št. S-6 – podatki o plači oziroma osnovi, od katere so obračunani prispevki**, naslednjega/i delodajalca/cev (navedite naziv in naslov delodajalca):

- _____
- _____
- _____
- _____

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

PRILOGE (obkrožite):

- podatki o plači oziroma osnovi, od katere so bili obračunani prispevki na obrazcu **Priloga št. S-6**

- fotokopija dokumenta, iz katerega je razvidna številka osebnega računa vlagatelja/ice

Priloga 10: Vloga za uveljavitev pravice do starševskega nadomestila

**OBRAZEC S-2/2 – vloga za uveljavitev pravice do
starševskega nadomestila-brez dopusta**

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-9

--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO STARŠEVSKEGA NADOMESTILA

I. PODATKI O VLAGATELJU/ICI:

Primek in ime:

EMŠO:

[illegible]

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--

Stalno prebivališče:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

II. PODATKI O MATERI, če vlagatelj/ica ni mati:

Primek in ime:

EMŠO:

[illegible]

III. VRSTA STARŠEVSKEGA NADOMESTILA (ustrezno obkrožite):

1. porodniško nadomestilo
2. očetovsko nadomestilo
3. nadomestilo za dopust za nego in varstvo otroka
4. posvojiteljsko nadomestilo

Predviden začetek prejemanja nadomestila:

IV. PODATKI O OTROKU ALI O HKRATI VEČ ŽIVOROJENIH OTROCIH (razen pri uveljavljanju pravice do porodniškega nadomestila) :

Primek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

V. PODATKI O OSEBNEM RAČUNU VLAGATELJA/ICE:

					-									
--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Naziv banke, pri kateri ima vlagatelj/ica odprt osebni račun

Številka osebnega računa vlagatelja/ice

VI. UVELJAVLJAM DAVČNO OLAJŠAVO ZA NASLEDNJE DRUŽINSKE ČLANE:

Priimek in ime, sorodstveno razmerje

EMŠO

Davčna številka:

[illegible]

VII. DALJŠE TRAJANJE NADOMESTILA ZA NEGO IN VARSTVO OTROKA UVELJAVLJAM ZARADI (ustrezno obkrožiti), pri točki d), e) ali f) izpolniti še podatke o otrocih:

a) rojstva dvojčkov,	e) zaradi vzgoje in varstva treh otrok, mlajših od osem let, ob rojstvu otrok/a,
b) rojstva več hkrati živorojenih otrok,	f) zaradi vzgoje in varstva štirih ali več otrok, mlajših od osem let, ob rojstvu otrok/a,
c) rojstva nedonošenčka/ov,	g) zaradi rojstva otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo.
d) zaradi vzgoje in varstva dveh otrok, mlajših od osem let, ob rojstvu otrok/a,	

Priimek in ime: _____

EMŠO:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

Priimek in ime: _____

EMŠO:

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

PRILOGE (obkrožite):

- potrdilo o predvidenem datumu poroda na **Prilogi št. S-1**
- obvestilo zdravstvenega zavoda, da je bil otrok predčasno rojen

- fotokopija dokumenta, iz katerega je razvidna številka osebnega računa vlagatelja/ice
- zdravstvena dokumentacija zaradi rojstva otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo

V. RAZLOGI ZA UVELJAVLJANJE PRAVICE, ČE JE VLAGATELJ OČE; za čas koriščenja starševskega dodatka od rojstva otroka do 77. dneva starosti otroka (ustrezno obkrožiti)

1. mati je umrla;
2. mati je zapustila otroka;
3. mati je na podlagi mnenja pristojnega zdravnika trajno oziroma začasno nesposobna za samostojno življenje in delo;

VI. IZJAVA VLAGATELJA/ICE

Spodaj podpisani/a izjavljam, da ne prejemam nadomestila plače po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih in po drugih zakonih, ne prejemam delnega plačila za izgubljeni dohodek ter ne prejemam in zakonec oziroma zunaj zakonski partner ne prejema nadomestila za nego in varstvo otroka za istega otroka

VII. S to vlogo uveljavljam tudi pravico do pomoči ob rojstvu otroka v obliki (ustrezno obkrožite):

1) kot zavitek za novorojenca
<i>(obkrožite vrsto zavitka)</i>	a) zavitek A
b) zavitek B
c) zavitek C
d) zavitek D
2) kot enkratni denarni prispevek	

ZA (ustrezno obkrožite) a) enega otroka b) dva otroka c) _____ več pričakovanih/rojenih otrok.
(navedite število otrok)

Zavitek za novorojenca bom dvignil/a _____.
(naziv in naslov distribucijskega mesta)

S podpisom jamčim za resničnost, točnost in popolnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

PRILOGE:

- potrdilo o predvidenem datumu poroda na **Prilogi št. S-1 - potrdilo o predvidenem datumu poroda**
- izjava matere ali očeta na obrazcu **Priloga št. DP-1 – izjava matere ali očeta, da uveljavlja pravico do starševskega dodatka sam/a**
- dogovor staršev na obrazcu **Priloga št. DP-5 – dogovor staršev**
- mnenje pristojnega zdravnika o materini trajni oz. začasni nesposobnosti za samostojno življenje in delo
- fotokopijo dokumenta iz katerega je razvidna številka osebnega računa vlagatelja/ice

Priloga 13: Vloga za uveljavitev pravice do otroškega dodatka

OBRAZEC DP-3 - vloga za uveljavitev pravice do
otroškega dodatka

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-85-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

.....
.....
.....

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO OTROŠKEGA DODATKA

I. PODATKI O VLAGATELJU/ICI (ustrezno obkrožite):

a) oče b) mati c) otrok sam d) druga oseba

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Naslov prebivališča:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Podatki o osebnem računu vlagatelja/ice:

						-											
--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Naziv banke, pri kateri ima vlagatelj/ica odprt osebni račun

Številka osebnega računa vlagatelja/ice

II. PODATKI O ZAKONCU ALI ZUNAJZAKONSKEM PARTNERJU:

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Naslov prebivališča:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Ima/je imel v obdobju od 1.1. do 31.12.20___ dohodke ali prejemke (ustrezno obkrožite): DA NE

III. PODATKI O OTROKU/CIH, ZA KATERE SE UVELJAVLJA OTROŠKI DODATEK:

Zap. št.	Priimek in ime	EMŠO Davčna številka	Stalno prebivališče (ulica, hišna št., kraj, poštna št.)	Državljanstvo	Vključenost v zavod* oziroma rejništvo (DA/NE)	Je imel dohodke ali prejemke (DA/NE)	Vključenost v vrtec - če je predšolski otrok (DA/NE)
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							

*vključenost v zavod s celodnevno brezplačno oskrbo ali vključenost v rejništvo

IV. PODATKI O OSTALIH DRUŽINSKIH ČLANIH, ki jih je vlagatelj/ica ali njegov/njen zakonec ali zunajzakonski partner dolžan preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo družinska razmerja:

Zap. št.	Priimek in ime	EMŠO Davčna številka	Stalno prebivališče (ulica, hišna št., kraj, poštna št.)	Razmerje do vlagatelja	Je imel dohodke ali prejemke (DA/NE)
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

V. DOHODKI IN PREJEMKI VLAGATELJA/ICE, PREJETI V OBDOBJU OD 1.1. DO 31.12.20____

1. DOHODKI IN PREJEMKI, OBDAVČENI PO ZAKONU O DOHODNINI

Šifra	Oznaka iz dohodninske napovedi	Vrsta dohodka oziroma prejemka	Znesek
101	9,10,11,12,13,16,17	Plače, nadomestila in drugi prejemki iz delovnega razmerja	
102	14,18	Pokojnine	
103	15	Nadomestila, izplačana pri drugih izplačevalcih in veteranski dodatek	
104	19	Prejemki, doseženi z opravljanjem storitev in poslov po pogodbah in drugih podlagah	
105	20	Prejemki učencev/-nk in študentov/-tk, prejeti preko študentskih ali mladinskih organizacij (tudi neobdavčen del prejemka)	
106	21	Katastrski dohodek	
107	31	Dohodki iz dejavnosti - dobiček (40. člen ZDoh)	
108	32,33,34,35	Dohodki iz dejavnosti - dobiček (53. in 54. člen ZDoh)	
109	36	Dohodki iz dejavnosti - dobiček, ugotovljen na podlagi davčnega obračuna	
110		Dohodki iz dejavnosti - Prispevki za socialno varnost (za rubrike pod šifro 107 in 109)	
111	41,42	Dobiček iz kapitala	
112	51,52,53,54,55,56,57,61,62	Dohodki iz premoženja in premoženjskih pravic	

2. DOHODKI IN PREJEMKI, KI NISO OBDAVČENI PO ZAKONU O DOHODNINI

Šifra	Vrsta dohodka oziroma prejemka	Znesek
201	Neobdavčen del prejemkov iz delovnega razmerja in drugih prejemkov	
202	Štipendije, prejete od drugih državnih in občinskih organov, podjetnikov posameznikov, osebnih in kapitalskih družb ter druge štipendije, razen štipendij, prejetih od Zavoda RS za zaposlovanje	
203	Prejeta nadomestila preživnin, ki jih izplačuje Jamstveni in preživninski sklad RS	
204	Denarne dajatve vojnim invalidom, vojnim veteranom in žrtvam vojnega nasilja brez veteranskega dodatka	
205	Obračunani prispevki za samostojne ustvarjalce na področju kulture, obračunani prispevki za vrhunske športnike in šahiste, obračunani prispevki za kmete, obračunani prispevki za duhovnike	
206	Dediščine in darila	
207	Rente od zavarovanj, odškodnine pri nezgodnem zavarovanju, nagrade vajencev, dohodki od iger na srečo, obresti in drugi dohodki	

3. DOHODKI IN PREJEMKI, KI JIH CENTER ZA SOCIALNO DELO PRIDOBİ PO URADNI DOLŽNOSTI

Šifra	Vrsta dohodka oziroma prejemka	Obkrožite
301	Denarna socialna pomoč po Zakonu o socialnem varstvu	DA NE
302	Nagrada rejnici in plačani prispevki za rejnico	DA NE
303	Denarna pomoč za brezposelnost	DA NE
304	Starševski dodatek s prispevki	DA NE
305	Delno plačilo za izgubljeni dohodek	DA NE
306	Obračunani prispevki iz naslova krajšega delovnega časa	DA NE
307	Štipendija, prejeta od Zavoda RS za zaposlovanje	DA NE
308	Preživnine v višini izvršilnega naslova	DA NE

4. PODATKI O PLAČANIH PREŽIVNINAH

Šifra	Znesek
401	Preživnine v višini izvršilnega naslova

VI. IZJAVA POLNOLETNEGA DRUŽINSKEGA ČLANA:

Izjavljam, da v obdobju od 1.1. do 31.12.20____ nisem imel nobenih dohodkov oziroma prejemkov.

Ime in priimek:

Podpis polnoletnega družinskega člana:

Ime in priimek:

Podpis polnoletnega družinskega člana:

VII. IZJAVA:

Izjavljam:

1. da so vsi podatki, ki sem jih navedel/a v vlogi, resnični, točni in popolni;
2. vlogi sem priložil/a _____ obrazcev o dohodkih (navedite št. priloženih obrazcev Priloga št. DP-2);
3. vlogi sem priložil/a _____ obrazcev potrdil o šolanju (navedite št. priloženih obrazcev);
4. da sem se z očetom-materjo otrok/a dogovoril/a, da uveljavljam otroški dodatek jaz

in za svojo izjavo prevzemam vso materialno in kazensko odgovornost.

V _____, dne _____

Podpis vlagatelja/ice:

PRILOGE (obkrožite):

- podatki o dohodkih za vsakega družinskega člana na obrazcu **Priloga št. DP-2 - podatki o dohodkih za družinskega člana**
- potrdilo o šolanju oziroma potrdilo o vpisu za otroke, starejše od 18 let
- fotokopijo dokumenta, iz katerega je razvidna številka osebnega računa vlagatelja/ice

Če je otrok starejši od 26 let, vlagatelj priloži vlogi:

- mnenje izbranega zdravnika o daljši bolezni ali poškodbi za otroka
- podatke iz vojaške knjižice za otroka

Če je otrok v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo, vlagatelj priloži vlogi:

- potrdilo zavoda na obrazcu **Priloga št. DP-4 - potrdilo zavoda**

Če otrok uveljavlja sam pravico do otroškega dodatka na podlagi 68. člena zakona, vlogi priloži:

- overjeno kupoprodajno pogodbo ali darilno pogodbo ali sklep o dedovanju ali zemljiškoknjižni izpisek, iz katerega izhaja, da je otrok, starejši od 18 let, ki ne živi s starši v skupnem gospodinjstvu, lastnik stanovanja ali
- overjeno najemno pogodbo iz katere izhaja, da je otrok, starejši od 18 let, ki ne živi s starši v skupnem gospodinjstvu, najemnik stanovanja

Priloga 14: Vloga za uveljavitev pravice do dodatka za veliko družino

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

.....

.....

.....

OBRAZEC DP-4 - vloga za uveljavitev pravice do dodatka za veliko družino

Št. spisa: 020-86-

--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO DODATKA ZA VELIKO DRUŽINO

I. PODATKI O VLAGATELJU/CI:

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--

Pravico do dodatka za veliko družino uveljavljam kot (ustrezno obkrožite):

a) mati b) oče c) polnoletni otrok d) druga oseba

Stalno prebivališče:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Podatki o osebnem računu vlagatelja/ice:[illegible]

Naziv banke, pri kateri ima vlagatelj/ica odprt osebni račune

Številka osebnega računa vlagatelja/ice

II. PODATKI O OTROCIH:

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Priimek in ime:

EMŠO:

[illegible]

Izjavljam, da otroci, navedeni v vlogi za uveljavitev dodatka za veliko družino, niso zaposleni in imajo skupno stalno prebivališče na naslovu:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

V _____, dne _____

Podpis vlagatelja/ice:

PRILOGE:

- potrdilo o šolanju oziroma potrdilo o vpisu za otroke, starejše od 18 let,
- mnenje osebnega zdravnika o daljši bolezni ali poškodbi za otroke, starejše od 26 let,
- fotokopijo vojaške knjižice, iz katere je razvidno, da je oseba služila vojaški rok
- fotokopijo dokumenta iz katerega je razvidna številka osebnega računa vlagatelja/ice

**OBRAZEC N-2 - vloga za uveljavitev pravice do
delnega plačila za izgubljeni dohodek**

--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

a) mati
b) oče

[illegible]

--	--	--	--	--	--	--	--

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

[illegible]

Naziv banke, pri kateri ima vlagatelj/ica odprt osebni račune

Številka osebnega računa vlagatelja/ice

[illegible]

EMŠO

Dayčna številka:

[illegible]

IV. **Želim, da mi premijo za dodatno zdravstveno zavarovanje pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije – Vzajemna zavarovalnica, enota _____,**
št. police: _____, odtegujete od nadomestila.
Premijo imam plačano do _____.

V. **PRAVICO DO DELNEGA PLAČILA ZA IZGUBLJENI DOHODEK UVELJAVLJAM Z DNEM _____**

V _____, dne _____

Podpis vlagatelja/ice:

IZJAVA O NAKNADNI PREDLOŽITVI DOKAZIL*:

Izjavljam, da bom na zahtevo pristojnega centra predložil/a *(ustrezno obkrožite)*:

- a) odpoved pogodbe o zaposlitvi
- b) pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom
- c) potrdilo o prenehanju vodenja v evidenci brezposelnih oseb

Datum: _____

Podpis vlagatelja/ice: _____

*Izpolni vlagatelj, ki v času uveljavljanja pravice še nima navedenih dokazil o prekinitvi delovnega razmerja ali izbrisu iz registra brezposelnih oseb

PRILOGE:

- fotokopija zdravstvene dokumentacije
- odpoved pogodbe o zaposlitvi
- potrdilo o prenehanju vodenja v evidenci brezposelnih oseb
- strokovno mnenje na podlagi predpisa o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami
- fotokopijo dokumenta iz katerega je razvidna številka transakcijskega računa

Priloga 17: Vloga za uveljavitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva

OBRAZEC S-3/1 – vloga za uveljavitev pravice do plačila prispevkov zaradi dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva

REPUBLIKA SLOVENIJA
CENTER ZA SOCIALNO DELO

Št. spisa: 020-98-

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(izpolni center za socialno delo)

VLOGA ZA UVELJAVITEV PRAVICE DO PLAČILA PRISPEVKOV ZA SOCIALNO VARNOST ZARADI DELA S KRAJŠIM DELOVNIM ČASOM ZARADI STARŠEVSTVA

I. PODATKI O VLAGATELJU / ICI:

☐ oče

☐ mati

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

DŠ:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Stalno prebivališče:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Začasno prebivališče:

(ulica, hišna številka, kraj, poštna številka)

Zaposlitev:

(naziv in naslov delodajalca)

II. PODATKI O OTROKU:

Priimek in ime:

EMŠO:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

III. Uveljavljam pravico do plačila sorazmernega dela prispevkov za socialno varnost zaradi dela s krajšim delovnim časom zaradi:

a) nege in varstva otroka do tretjega leta starosti.

b) zaradi nege in varstva težje gibalno oviranega otroka ali zmerne ali težje duševno prizadetega otroka, starejšega od treh let in še ni dopolnil 18 let

S podpisom jamčim za resničnost podatkov.

Podpis vlagatelja/ice:

V _____, dne _____

PRILOGE (obkrožite):

- pogodba o zaposlitvi z določbo o opravljanju dela s krajšim delovnim časom od polnega
- zdravstvena dokumentacija, pri čemer zadnji izvid ni starejši od 1 leta